सुबोध रत्नावलि.

બનાવનાર,

મુનિ મહારાજ શ્રી ઉમેદચંદજી

વિક્રમ સંવત ૧૯૬૦. ઇસ્વી [illegible]

પ્રગટ કરનાર,

શ્રાવક લેહેરચંદ દીપચંદ તલસાણિયા.

અને

શ્રાવક મગનલાલ ઝવેરચંદ શાહ.

શુભસ્થાન લીમ્બડી.

રાજનગર-ધી જૈન વર્નાક્યુલર પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

કીંમત રૂ. ૦-૪-૦

૫૬૩૪

सुबोध रत्नावलि.

બનાવનાર,

મુનિ મહારાજ શ્રી ઉમેદચંદ્રજી.

વિક્રમ સંવત ૧૯૫૦ ઇસ્વીસન ૧૮૯૩

પ્રગટ કરનાર,

શ્રાવક લેહેરચંદ દીપચંદ નલસર ઠિ. ગા.

અને

શ્રાવક મગનલાલ ઝવેરચંદ ર. ઠે.

શુભસ્થાન લીંબડી.

રાજનગર-એંગ્લોવર્નાક્યુલર પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ.

મુલ્ય રૂ. ૦-૪-૦

આ પુસ્તક યતનાથી જાળવી વિવેકથી વાંચવા સર્વ
શ્રાવક બન્ધુને પ્રગટ કરનારની નમ્ર વિનતી છે

વિજ્ઞપ્તિ.

જેમ સમય બદલાતો જાય છે, તેમ સૃષ્ટિના રિત–રિવાજો અને રૂઢીમા પણ ફેરફાર થતો કુદરતી રીતે જોવામા આવે છે. ચાલુ જમાનામા નાટકમા ગવાતા નવા નવા રાગના ગાયનો વાચવાનો શોખ વધતો દ્દષ્ટીગોચર થાય છે. અને અસલ ઢબના રાગો ગાવાની ઉત્કંઠા ઓછી થતી જોવામા આવે છે. ઇત્યાદિ કારણોને અનુસરી પ્રાચીન–અર્વાચીન વખતમાં વિદ્વાનોએ રચેલા સ્તવનો, પ્રભાતિયા, ધોળ, ચાળખા, શલોકાની પેઠે ધર્મ બાબતનીજ, આપણામા થઇ ગયેલા મહાન પુરૂષોના ગુણગાન થઇ શકે અને આનંદ મળે એવી આ '**સુબોદ્ધ રત્નાવળી**' ચાલતા સમયમાં ગવાતા જુદા જુદા ગાયનોમાં તૈયાર કરાવવાની અમને ઉત્કંઠા થઇ. અને એ ઉત્કંઠા, આવા કાર્યમાં યશ પામેલા, જેમની કવિત્વ શક્તિને માટે સર્વ શ્રાવકવર્ગ ઉત્સુક બનેલો છે, એવા પ્રખ્યાતા પામેલા શ્રીમન મુનિ મહારાજ '**શ્રી ઉમેદચંદજી**' એ બનતો પરિશ્રમ સહી સેવકને ઉપકૃત કરી, વાંચક વર્ગને આનંદ દ્વાર ઉઘાડી આપી કૃતાર્થ કરી પૂરી પાડેલ છે.

આશા રાખવામાં આવે છે કે સર્વ સુજ્ઞ શ્રાવક બંધુ આ પુસ્તક ભણી મીઠી નજર કરી, તેને બનતો આશ્રમ આપવા ચુકશે નહીં. અને એમ થવાથી અમારો શ્રમ સફળ થયો સમજશુ.

લીંબડી–સંવત ૧૯૫૦ ના }
કાર્તિક શુદ ૧ ઝારપટોળા } **પ્રગટ કર્તા.**

જાહેર ખબર.

સર્વે જૈન બંધુને ખબર આપવામાં આવે છે કે મુનિ મહારાજ શ્રી 'હિમેદ્રચંદ્રજી' કૃત નીચે લખેલા પુસ્તકો નીચેના ઠેકાણેથી રોકડી કિંમતે મળશે

સુબોધ રત્નાવળી	.. રૂ	૦–૮–૦	પોસ્ટેજ જુદું
સુજ્ઞાન મગન પ્રકાશ	. રૂ	૦–૩–૦	
અધ્યાત્મ ચિંતામણી	..રૂ	૦–૦–૪	

ભાવનગર—શ્રી જૈનધર્મ જ્ઞાન મણિપ્રભા પુસ્તકાલયના મેનેજર ગાંધી વલ્લભદાસ ત્રિભોવનદાસ ઠે. ઢુંઢીઆ શ્રાવકોને અપાસરે.

લીંબડી—શ્રાવક સરૂપચંદ દીપચંદ નગસાળિયા. ઠેકાણું નગસાળિયાનો ચોક.

જુનાગઢ—બુકસેલર ખુશાલચંદ દામજી.

પોરબંદર—જૈન પુસ્તક સંગ્રહના અધિપતિ મનમોહનદાસ કપુરચંદ.

બોટાદ—ગાંધી ફુલચંદ જીવણ તથા ધારશી સવચંદ. જૈન ધર્મપ્રકાશની લાયબ્રેરીના મેનેજર

સિવાય ભાવનગર જ્ઞાન મણિપ્રભા પુસ્તકાલય તરફથી પ્રગટ થએલા શ્રી હિમેદ્રચંદ્રજી કૃત કાવ્ય ભાગ બીજો, ત્રીજો, ચોથો એ ત્રણ પુસ્તકો તૈયાર છે. ત્રણે ભાગ ખરીદનાર પાસેથી ટપાલ ખર્ચ સુદ્ધાં રૂ. ૧–૦–૦ એક રૂપિયો લેવામાં આવશે.

सुबोधरत्नावळि.

સુપાત્રદાનની ભાવના વિષે જીરણશેઠની ઢાળ પાંચ.

(દોહા.)

દેવ ગુરૂની સ્તવના, ચિન્તન કરૂં નિત ચિત;
તમપદ[૧] પંકજ[૨] અઘહરૂ[૩], જાણી નમુ ધરી પ્રિત ૧
તારક તરે ભવોદધ[૪] થકી, સુખદાયક હિતકાર;
ભય ભંજન સજ્જન તમો, શીવ સુખ સારણ[૫] હાર ૨
દાનાદિક ઉપદેશમાં, ભેદ બતાવ્યા ચાર[૬],
ચારે[૭] જીવ તેહથી તર્યા, ભવજળ પારાવાર. ૩
દાને દોલત સંપજે, દાને પાપ ક્ષય[૮],
દાને શિવ સાધન [૯]સરે, દાને અભર ભરાય. ૪
ભાવ ધરી [૧૦]અનુમોદના, દાન તણી ઉર ધાર·
જિરણ શેઠ નિત નિત કરે, તે સુણજો નરનાર. ૫
સાસનપતિ ચોવીસમા, ત્રિસલા નંદન વીર;
ત્રિસ વરસ ગ્રહવાસમાં, વિલસ્યા ભોગ સધીર. ૬

૧–પગ ૨–કમળ. ૩–પાપકર્મ ૪–સમુદ્ર. ૫–કરનાર. ૬–દાન, શીયળ, તપ, ભાવ. ૭–સાધુ, સાધ્વી સાવક સા-વીકા. ૮–ક્ષય થાય. ૯–સફળ થાય. ૧૦–આમંત્રણ.

એકજ વિરજીણંદને, નંદીવર્ધન [1]વીર;
માગી [2]અનુમત તેહની, લીધો [3]જોગ સધીર ૭
એકાકી વ્રત આદરી, વિચરે [4]મહિયળ માય;
[5]દગ મુંદ્રાગાં સ્થીર રહે, મદર[6] ગીરી સહાય ૮

ઢાળ ૧.

" મુનિ બળભદ્ર વસેજી વૈરાગમાં "
એ રાગમાં ગવાય છે.

દેશનગર પુર વિચરંતા, માસ આઠ એમ જાયરે,
પેહેલો ચૌગાસો પ્રભુ વિરનુ, અસ્થિ[7] ગ્રામ માંહે થાયરે.
મુનિ [8]વર્ધમાન જિસેજી વૈરાગ્યમાં એ ટેક
બીજે ચૌમાસે વિર મુનિવરૂ, ગરવા ગુણના ભંડાર રે;
ક્રિયા વિહારે મહિયળ વિચરતા, નાલંદિપાડે પાડ ધારરે
મુનિ વ્રધમાન૦–૨
ત્રિજે ચૌગાસે ચિત સ્થિર કરી, ચંપાપુરે હિત કારરે,
રહ્યા નિશ્ચળ ધ્યાને જગગુરૂ, નિરાગ દશા ઉર ધારરે
મુનિ વ્રધમાન૦–૩
પુરે ચૌમાશે મહિયળ વિચરતા, ચોથે ચૌગાસે ગુણવતારે;

૧–ભાઇ ૨–હુકમ. ૩–દિક્ષા. ૪=પૃથ્વીમાં ૫=સર્વ દિસાઓમાં મૌન્ય ભાવે ૬–મેરૂ પ્રર્વતની જેમ સ્થીર. ૭–વર્ધમાનપુર (હાલવઢવાણ) ૮–વર્ધમાનજી (ઉર્ફે માહાવીરસ્વામી.)

પ્રષ્ટ ચપાગાં વાસો વસી, સુખ દુઃખ સહે ઉલસતારે.
મુનિ વધમાન૦-૪
પચમા છઠી એ વર્ષા રૂતુ, વિર ત્રિસલાજીરો નદરે;
નેસરા ભદ્રિકા નગરિની, કરિ રહ્યા છે મુણદરે.
મુનિ વધમાન૦-૫
ચૌમાસુ સાતમુ તો ઉમડી, આવિઓ જળહર [1]નેડારે:
નયર આલભીકા વાસનો, નિરખી આવ્યા સુદ્ધ કેડારે,
મુનિ વધમાન૦=૬
રાજગ્રહી દેશ મધ્યમા, સ્વર્ગ સમો વાસ હાગરે;
બર્ષારૂતુ જાણી આઠમી, રહ્યા [2]સાળવીને ધાંમરે
મુનિ વધમાન૦=૭
કર્મ કટકમા એકાએકી, વિર ઝુઝે મદ માતોરે,
નવમે ચૌમાસે વજા[3] ભૂમિગાં, કરી [4]અરિદળ તાણી ઘાતુરે
મુનિ વધમાન૦=૮
જય મેળવી અરિ કર્મથી, ફરી આરય દેશે આવેરે,
દસમી વર્ષારૂતુ ગાળવા, સાવથી નગરી સિદ્ધાવેરે,
મુનિ વધમાન૦-૯
છદ્મસ્ત[5] માંહે ફરે જગ [6]ગુરૂ, [7]સમ [8]વિસમ ઠામોઠામ રે;
અપ્રતીબધ થઈ એકલા, વસિયા જઇ પર ધામે રે
મુનિવધમાન૦ ૧૦

૧=ઢુકડો ૨-વણકર લોકોને ૩-અનાર્ય લોકોને રેહેવાનુ સ્થળ લાટ દેસ. ૪-કર્મસત્રુ ૫-કેવળજ્ઞાન વીગરની અવસ્થા. ૬-સુખદાયક. ૭-દુઃખદાયક. ૮-પેહેલે.

દેવ તિરિખને મનુષ્યના, પરિસા સહ્યા ઠઠ ભારે
દાસ ઉમેદચંદ પાય નમે, તન્યા નદિની બલહારિ રે.
મુનિ વર્ધમાન૦ ૧૧

દોહા,

ધુર[૨] ચૈમાસેં ધારીયા, પચ અભિગ્રહ[૧] બુધ[૨]
અપ્રિતી ધામે રહેવુ નહી, બીજુ કાઉસ્સગ્ગ શુધ ૧
ગ્રહી વિનય ત્રીજે તજી, ચોથે રહેવુ અબોલ
ઉભા રહી ધરું ધ્યાન હું, એહ પાંચે અડોલ ૨
ભાવ[૩] કરણ[૪] સુધે મુનિ, કરતા જ્ઞાન વિલાસ
નિશાળા પુરમા આવીયા, અગીયારમે ચોમાસ. ૩
દેખી દેવળ બળદેવનુ, વિહાર[૫] ભુમિકા ખાસ
ધરી ધ્યાન ઉભા રહ્યા, પચખીને ચોમાસ ૪

ઢાળ ૨.

મોરા સાહેબ હો શ્રી શિતળ નાથકે અર્જ સુણો એક મોરડી—એ રાગ.

તિણુ નગરે હો વાસો વસે સુહામકે,
જીરણ નામે વવહારીઓ,
ગુણુવતો હો જસ જગમા સવાય કે,

૧—નિયમ ૨=તત્વજ્ઞાનીએ. ૩—અભ્યતર. ૪—અને ત્રણ કરણ. ૫—સઝાય તથા ધ્યાન કરવાનુ સ્થળ

ભોગિ ભમર હેતકારિયો. તિ૦ ૧
દશા નિજ ઘર હો દાલીદર દુઃખ વારકે,
સુખ સપત [૧]દતિ ચિત હરે;
દાતા[૨] ભુકતા હો દોગુદક[૩] અવતારકે,
નાર સિરોમણી નિજ ઘરે. તિ૦ ૨
નિજ હેતે હો ધરે ધર્મ સવાયકે,
મુળ[૪] ઉતર[૫] ગુણવત વહે[૬];
નિત્ય નિયમ હો ચઉદ પ્રાતસકાળકે,
વહે વિવેક ધરી સરદહે[૭], . તિ૦ ૭
જીવાદિકજ હો તત્વા તત્વ વિચાર કે,
સઘ ગુરૂ ગમ સર્વો સ્થિર કરે;
ટાળે દુષણ હો પાળે ધર્મ આચારકે;
મિથ્યા વિભ્રંગ સર્વે પરિહરે. તિ૦ ૪
પર્વ પૌશધ હો સાવધ[૮] કર્મ નિવાર કે;
કરે આતમ હેતે નેહ ધરી,
સગણો પાસ કહો ગુરૂ ગુરૂણી સદાયકે,
સુખદાયક વિનયાદીક કરી. તિ૦ ૫
એક દિવસ હો દેહ ચિત્યા નિવારકે,
આવ્યો [૯]દેવળ બળદેવને;
પરિશ્રમ[૧૦] હો તેહ વારણ[૧૧] હિત કે,

૧–આપી. ૨–દાનેશ્વર. ૩–દેવ જેવો. ૪–પાચ ગુણવ્રત
૫–શાત ઉતર વ્રત. ૬–પાળે. ૭–પ્રતીત. ૮–પાપ ૯–દેહરૂ.
૧૦–થાક ૧૧–મટાડવા.

લિએ વિરામ રળી તે વને. તિ૦ ૬
દિસ દશે હો કરતો દ્રષ્ટિ પસારકે,
પુરૂપ રામ વન ગહનમેં
અનુક્રમેં હો દેખે દેવળ મોઝાર કે,
અધો[1] દ્રષ્ટીએ રતી શીર નમે. તિ૦ ૭
એહવો અતિથી[2] હો જગમ[3] તિરથ સારકે,
દ્વારાંતરે[4] ઉભો સ્થિર થઇ,
ધરે ધ્યાનજ હો ગીરવર[5] જુ અડોલકે,
રાગ રોષ દેશ લવ[6] નહી. તિ૦ ૮
ચર્ણાતળથી હો નિર્ખ્યો શિખાગ્ર ધારકે,
લક્ષણ શકળ ઓપે જીન તણા.
ચિન્હ ચાતુર હો, ચિંતે ચિત વિચાર કે,
એહ નરમા કચ્છુ નઇ મણાં. તિ૦ ૯
સુણીયો પુરવ હો ગુરૂ ગમ્ય અવદાતકે[7]
વિર જીનેશ્વરે વ્રત ગ્રહ્યા,
મળિયો તેહજ હો સુર ગુરૂ મહારાજ કે,
ભાગ્ય ફળ્યો સુભ કૃત્ય લહ્યા. તિ૦ ૧૦
ધશી આવ્યો હો જીનચર્ણારે પાસકે.
જીરણ શેઠ કરજોડીને,
વંદન વિધી હો, પચે અમ[8] નમાય કે,

૧—નીચી નજર. ૨—અનીયમિત તિથા. ૩—ફરતુ ૪—બારણાની અંદરના ભાગમાં ૫—પરબત. ૬—રજકણ જેટલું. ૭—ઇતિહાસ. ૮—બે ઢીંચણ બે હાથ અને મુસ્તક.

પાય પડયોજી માન મોડીને, ति० ૧૧
સુર તરૂવર હો ફળીયો મુજ અવાસકે;
કનક અર્ક[1] ઉગ્યો આ સમે;
મુજ મંદિર હો અંતર ઉટડા મેહ કે,
સુર ગુરૂ મળ્યો તું ઉલાશ મેં. ति० ૧૨
લીજે અર્જિ હો નિજ ગર્જિ આધાર કે,
પાવન કીજે પ્રભૂ આંગણો.
તપ ખમણનો હો હોવે પારણુ હાથ કે,
ફળે વાંચ્છીત ગુરૂ હમ તણો, ति० ૧૩
કરી વિનતી હો થઇ લીનથી શેઠ કે;
પુરમા[2] ગયો મંદિર આપણે;
ઢાળ બીજી હો કહે ઉમેદચંદ કે,
બાટ જોવે છે માજા[3] પણે. ति० ૧૪

દોહા.

શેઠ આવ્યો દિન દુસરે, દેખી અવિચળ ધ્યાન,
તપ હોશે વળી આજનો, એમ કિયો અનુમાન. ૧
કરિ અરજ પૂરવ પરે, ગયો આપ અવાસ;
હુવો દિન જબ તીસરો, આવિજ કરે તપાસ=૨
દિન દિન બહુળી ભાવના, ભાવે ધરિને નેહ,
ચિતવે મનમાં શેઠજી, કદિ આવે મૂજ [4]ગેહ-૩
પક્ષ માસ વિતી ગયા, [5]પ્રતિલાભવાની આસ;

૧-સૂર્ય. ૨-શેહેર. ૩-મર્યાદા. ૪-ઘરે. ૫=દાન દેવાની.

ધ્યાન મુંદ્રા ધિરને પુરણ હુવા ચૌમાસ—૪

ઢાળ ૩.

ચેતો મોરી અંમા હો ગૌતમ એ રાગ.

આજ મંગળ ઘેર મારેહો પ્રભુજી, આજ મંગળ૦—
વિરજીણંદ જો પધારેહો પ્રભુજી, આજ૦— એ ટેક
ભાવના નિત નિત ભાવતા આવિ,
કાર્તિક પુર્ણિમા [1]પાખી,
તપ કર્યો શેઠે મન રંગે,
જગ જીવનનિ સાખી હો પ્રભુજી. આ—વી—આ-૧
તપનુ પારણું તો તબ કરસ્યું,
જબ વિરજી ઘેર આવે;
ભક્તી ભાવ ધરિ પ્રતિલાભુ,
[2]અસનાદિક વર દાવે હો પ્રભુજી આ—વી—આ—૨
ફળશે આજ અમારી આશા,
ઢળશે મુખ માંગ્યા પાશા,
પુરણ થયા જાણુ આજ ચૌમાશા,
મો મન અધીક ઉલાશા હો પ્રભુજી. આ—વી=આ—૩
પ્રાહુણાને ઘેર જમવા તેડયો,
વેગથી આવે છે તે દાડયો,
જમ્યા વિના છુટે નહી છોડયો,

૧—પખવાડીઆનો છેલ્લો દીવસ. ૨—અન પાણી સુખડી મુખવાસ

પ્રેમે પુરણ મન જોડયો હો પ્રભુજી. આ=વી=આ=૪
જગ રિત દૂજીને તમ રીત [1] બુઝી,
ભાવિમે ભાવના પ્રભૂજી;
વાટ જોઉં છું તમ પગ પૂજી,
કગા તમારી નહી સુઝીહો પ્રભૂજી આ-વી=આ-૫
આપતો ભક્ત વત્સળ ભગવાન
તાતને માત સમાન.
દાસને પૂરણ પાવન કરવા,
વિનતી ધરજો કાન હો પ્રભુજી, આ-વી-આ-૬
પાઉં ધરોજો મારે મંદીરીએ,
મુજ હાથે દિયું દાન,
ત્રિકણ સુધે વદન કરીને,
કરસુ યોગ્ય સનમાંન હો પ્રભુજી. આ-વી-આ=૭
ચાર માસની ભાવના હમારી,
ઓળગ કરી છે તમારી;
આશા મનમાં અધિક ધારી,
[2]પ્રતેક સાંજ સવારી હો પ્રભૂજી. આ-વી-આ-૮
જીરણ તો નિજ ઘરને દ્વારે,
ભાવના ચડતી ભાવે,
ઉમેદચંદ્ર કહે અવસર આવે,
તિરજી ગૌચરિ[3] શિખાવે હો. આ-વી-આ-૯

૧-જાણી છે. ૨-જુદેજુદે. ૩-ભિક્ષા.

(દોહા)

અઠ્ઠમાશી તપ પારણે, ચોવિસમાં જિન વીર,
સમય ત્રીજા પોહોરનો, જોઇને ગુણ ધીર ૧
ધ્યાન ખોલી સ્થીરતા ધરી, છરિયા પથ સહાય,
ત્રિપાસ જશનો[1] પૂત્ર એ, વિશાળા પુરમા જાય ૨

ઢાળ ૪.

વિર પ્રભુ આવ્યારે સહસા વનકે ઉદ્યાન એ રાગ.

વિર પ્રભુ આવ્યારે, વિશાળા નગર મોઝાર,
મૌન્ય ધરિનેરે, ફરતા ઘર ઘર બાર. ટેક
[2]કમેલી કાયા છે કંચન વરણી,
[3]અડીક [4]કર કરી રાખી છે ધરણી,
મોહુ છે સુંદર છબી મનહરણી,
પલટ—ગજગતિ ચાલેરે જગગુરૂ ધીર [5]અણુગાર.
વિ૦—મૌન્ય૦ ૧
ઉચ્ચ નિચ કુળ મધ્યમ ઘરમાં,
નરનારિ ભૂકત થાળ લે હાજરમાં;
પ્રતીલાભે તોય નહી લીયે કરમાં;
પલટ—અજોગ જાણીરે પોહોચ્યા પુરણ[6] દ્વારવિ મો. ૨

૧-શિદ્ધાર્થ (અપરનામ શ્રીયાસ ૨-કસોટીએ ચડાવ્યા ની રીતે ૩-જાણુ ૪-હાથ. ૫-છુંટ રાખ્યા વીગરના નીયમ પાળનાર. ૬-પુરણ શેઠ.

મિથ્યાતિ પુરણ શેઠ તે ટાણે,
કુમતિવાસ[1] મતિ ભરમાણે;
જંગમ તિરથ તેહશુ જાણે,
પલટ–તેડાવિ કહેરે ઘરની [2]વડારણ નાર. વિ મો.–૩
ભિક્ષુત ઉભો છે ભિક્ષાને કાજે,
હોય જે હાજર દેવાને જાજે,
દોડી વડારણ બાકુળા આજે,
પલટ–લાવીને દિયેરે જાણીને તેને [7]નિરાધાર. વિ મો.–૮
કર પસારીને લિએ પ્રભુ કરમાં,
આપી વડારણ ગઇ નીજ ઘરમાં,
પારણુ કીયો જગ ગુરૂ તપ ચરમે[3],
પલટ–રાગને દ્વેષરે આણ્યો નહી મનમાં લગાર વિ મો ૫
દ્રવ્ય વ્રષ્ટી જળ પૂશ્પની આદે,
ગડેડે ગયણ દુદભિને નાદે.
સુર મધુર રસ સરલેજ સાદે,
પલટ–જય જય બોલે રે જીવો જીવો દાંનનો દાતાર વિ મો ૬
પંચ દ્રવ જોઇ પૂરણ વિચારે,
દેવ પૂરૂષ કોણ આવ્યો મુંજ દ્વારે,
તસ પ્રતાપથી એહ દ્રવ્ય ધાર,
પલટ–ચિંતવતાં આવ્યારે રાય લોક પૂરના અપાર વિ મો ૭
રાય કહે ધન શેઠ અવતાર,
દાનેશ્વરી માહે છે સિરદાર,

૧–કુસંગીયોની સોબતથી. ૨–દાશી. ૩–છેહડે

ત્રાન કિયો પ્રભુને હીતકાર

પલટ—પૂરપતી પુછેરે વોહોરાવ્યુ વીરને શુ. અહાર વી—મો ૮

શેઠ વિચારે ભુલી ગયો ભાંન,

લાજ આવી હવે કેમ રેશે માન,

કેમ કેહવાય બાકુળારો દાન,

પલટ—કલ્પીત બોલેરે પુરણ શેઠ તે વાર, વિ—મો ૯

ભાગ્ય ફળ્યો રાજા આજ હમારે,

તપ કીધો હતો કાલ સવારે;

પારણુ કરતા તો પ્રભુજી પધારે;

પલટ—વોહોરાવ્યું મે તોરે ઘ્રત ખાંડ ખીરનો અહાર વિ—મો ૧૦

લોક રાય સુણી જય જય બોલે,

પુરણ શેઠને નહીં કોઇ તોલે,

ધન્ય જન્મ છે એ દાન લાવો લે

પલટ—જસ એમ બોલીરે, જાય નિજ ઘરે નરનાર વિ—મો ૧૧

ચોથી એ ઢાળમા પારણું કરીને,

વિહાર કર્યો પ્રભૂ હરખ ધરીને,

જીરણ ઊભો છે ભાવ ભરીને,

પલટ—વાટડી જોતરે ઉમેદ ધરીને અપાર. વિ—મો. ૧૨

દોહા.

દેવ દુંદુભિ સાંભળી, ચમકી થયો દિલગીર;
જીરણ શેઠ મન ચિંતવે, પારણું કીધુ વીર. ૧
કર કપાળે ધરી કહે, હીણા આ મુજ ભાગ્ય;

ચાર માસની ભાવના, તોય ન આવ્યો લાગ. ૨
મનની આશ મનમા રહી, ધીગ છે મુજ અવતાર
ભકત લીયા ઘર દુસરે, આવ્યા નહં મુજ દ્વાર ૩

ઢાળ ૫.

હારે મુને ધર્મ જીણંદસું લાગી પુરણ પ્રીતજો એ રાગ.

હારે પ્રભુ પથીકા, ધરી મન અધકી આશજો;
ભાવિ મે ભાવના ચારે માસનીરે લોલ;
હારે પ્રભુ પથીકા, અકળ કળાવંત આપજો,
અરજી ને ગર અણી, તારા દાસનીરે લોલ ૧
હારે પ્રભુ પથીકા, પ્રતિ દિન મન ગન વારજો,
કરતો હુ આશાને પાસે બાંધીયોરે લોલ,
હારે પ્રભુ પથીકા, આવ્યો સમય આજજો;
તેગે જાણ પુરણનો સવારથ સાધીઓરે લોલ. ૨
હારે પ્રભુ પથીકા, પારણું કરીને આપજો,
વેગેગા સિધાવ્યા જનપદ[1] દેશમાંરે લોલ.
હારે પ્રભુ પથીકા, દાન તણી રહી વાતજો,
ઝાખી[2] ન થઇ તો છુ ચિતા પ્રવેશમાંરે લોલ. ૩
હારે પ્રભુ પથીકા, થઇ છે મુજ ઘર રીત જો,
નિરધનીયો જેમ ચિતે તેગ પાછો પડેરે લોલ,
હારે પ્રભુ પથીકા, પંગુ[3] અમર ફળ આસજો,

૧–મનુશ ચાલે તે ૨–દરશન. ૩ હાથ પગ વીગરનો.

મદર ગીર શીખરપર તરૂવર કેમ ચડે રે લોલ, ૪
હારે પ્રભુ પંથીડા, ભાગ્ય વિના ફળ સારજો,
દાન તણા ફળ સાર શકળ કેમ પામીયેરે લોલ,
હારે પ્રભુ પથીડા, હવે હું થયો છુ નિરાસજો-
તુમ દરશન તણી રહછે મુજ મન હામયેરે લોલ, ૫
હારે પ્રભુ પથીડા, એક દિન તશ પૂરમાયજો,
તેવિશમા જીન પાસ સતાનીયા[1] આવીયારે લોલ
હારે પ્રભુ પથીડા, તે મુનિ કેવળ ધારજો,
ઉપવનમારે[2] મુનિ સાથ લઇ પગ ઠાવીયારે લોલ. ૬
હાર પ્રભુ પથીડા, ભાવ ધરી નર નારજો,
નવનવ રસ રગમાંય વદણ મળી આવીયારે લોલ.
હારે પ્રભુ પથીડા, રાય શકળ પરિવારજો,
જીરણ પુરણ શેઠ સગે મન ભાવીયારે લોલ,
હારે પ્રભુ પથીડા, બોધ સૂણી અભિરામજો,
પૂછેરે પુરપતિ કેવળ જીણ ભણીરે લોલ,
હારે પ્રભુ પથીડા, મારા નગર મોઝારજો,
દાનેશ્વર ધર્માતમ જસ સોભા ઘણીરે લોલ ૮
હારે પ્રભુ પથીડા, એહવો કોણ પુન્યવત જો,
ભાખોને સાહેબજી જાણું વાતમાંરે લોલ;
હારે પ્રભુ પથીડા, બોલે જ્ઞાની તાંમજો,
જાણોને આ જીરણ તમે ધર્માત્મારે લોલ; ૯

૧—પાર્શ્વનાથના શિશના શીશ. ૨—મોટા વનની પાસેનો બગીચો.

હાંરે પ્રભુ પથીડા, પુર્ણે દીધુ દાનજો;
વિરનુ થયુ છે તસ ઘેર પારણુરે લાલ.
હારે પ્રભુ પંથીડા, જાણે સહુ પુર લોકજો,
જીરણને પરસરયો કિણહીજ કારણેરે લાલ, ૧૦
હારે પ્રભૂ પથીડા, ભાવિ ભાવના સારજો,
જીરણ ફળ લિધોરે, સ્વર્ગ બારમેરે લાલ,
હારે પ્રભૂ પથીડા, લેશે એ નર અવતારજો.
સંજમ લઈ જાશે એ શિવપુર દ્વારમેરે લાલ, ૧૧
હારે પ્રભૂ પંથીડા, પુરણ કુટિલ સ્વભાવજો,
બાકળા દઇ બોલ્યો અસત્ય એ માનગારે લાલ,
હારે પ્રભુ પથિડા, તેનું ફળ આ દેખજો,
સોવનની વરષારે થઈ સનમાનમાંરે લાલ, ૧૨
હારે પ્રભુ પથિડા, સાભળી હરખ્યા લોકજો,
બે જણના ફળ સમઝા સહુ ઉપદેશમારે લાલ,
હાંરે પ્રભુ પથિડા જો હોય દાનનો ભાવ જો;
નિરમાની થઈ દેજો ભાવ વિશેષમારે લાલ, ૧૩
હારે પ્રભુ પથિડા, ચિત વિતને સુદ્ધ પાત્રજો,
મળી આવે સુદ્ધભાવે પોખો જાત્રનેરે લાલ,
હારે પ્રભુ પથિડા જોગ ગળે નહિ જાણજો;
જિરણ વત[1] ભાવોરે ભાવના અત્રાતમારે લાલ, ૧૪
હારે પ્રભુ પંથિડા, ફળશે વચ્છિત કાજજો,
લેશેરે ભવપાર અપાર સસારનોરે લાલ;

---

૧ રિતે.

જ્યારે પ્રભુ પધિરા, દાન પ્રબંદ્ધ અપારજો;
કિંચિત આ૰ આકર્ષિ લીધાં સારમે રે લોલ;
ત્યાર પ્રભુ પધિરા, ઢાળ ભલી એ પાંચજો.
ઉમેદચંદ ગુરૂ ચરણુ નમી કહી રંગશુ રે લોલ.
જ્યારે પ્રભુ પધિરા, માસ વૈસાખ ઉદારજો;
ઓગણીસેં સુડતાલીશ સાલ ઉમંગમુ રે લોલ. ૧૬

" **ભાવાર્થ** " વિશાળા નગરીના રહીશ (જીરણુ અને પુરણુ શેઠ) જીરણુ જૈની હોવાને લિધે મહાવિર સ્વામિ પ્રતે ચાર માસ સુધી ભોજન લેવા આમંત્રણ કરેલું હતુ તેમ છતાં વિર ભગવાન નિરાગી હોવાને લીધે તિનની તરફ ધ્યાન નહી આપતાં સ્વ ઇચ્છાથી પુરણુ શેઠ નામ કાનમાં જઈ પહોચ્યા તે શેઠ મિથ્યાદ્રષ્ટી હોવાને લીધે અજાણ પણામા દાશી પાસે અડદના બાકળાનુ ભોજન અપાવ્યુ. તેના પ્રતાપમાં સાડીબાર ક્રોડ સોનૈયાનુ લાભ પ્રાપ્ત થયુ રાજા વિગેરે લોકો હર્ષિત થઇ આવીને દાન વિગતની હકીગત જાહેર રીતે પુછવા લાગ્યા. શેઠ ઘણી સંપતને આધીન હોવાથી, બાકળાને બદલે ખિરખાંડ વિગેરે ક્ષ્યમ ભોજન વહેરાવ્યું; એમ અસત્ય બોલી લોકોમા મિથ્યા જસ મેળવ્યું. અસત્યતાને લીધે દાનનું અનંત લાભ રદ મેળવીને સાડાબાર ક્રોડ સેનૈયા જેટલુ ફળ પ્રાપ્ત કર્યું અહો ! ધિક્કાર છે મિથ્યા અભિમાન વચનને કે જેથી ઉત્પન્ન ફળને હાની પ્રહોંચાડી. જીરણ શેઠ–ડેલિને દ્વારે ઉભો રહી વિર ભગવાનની વાટ જોતો હતો, અને દાન આપવાની

આતુરતાને લીધે પોતાના ત્રિવિધ યોગ્ય એવાતો સ્થિર થ-ઇ રહેલા હતા, કે વિર ભગવાનનું સમર્ણું અને બીજું સુદ્ધ આહાર આપું એ બે શિવાય એના હૃદયમાં ત્રિજી બા-બત હતિજ નહી. એવિ ભાવના ભાવવાને લીધે વિગર દાન આપવાથી પણ બારમા સ્વર્ગનું સુખ પ્રાપ્ત કર્યું અહો ! શું સત્ય ધર્મનો પ્રભાવ, કે ફકત દાન આપવા વિશેની ક-લ્પના કરવાથી ઉત્તમ ફળ પ્રાપ્ત કર્યું તો દરેક ધાર્મિક કા-ર્યમા ચિત્ત અર્પણ કરવાથી શું ન થાય? સાગરાંશ એટ-લુજ કે જે જે ધાર્મિક કાર્ય કરવા માગીએ તેમાં મુખ્ય પોતાની ભાવના અર્પણ કરવાની જરૂર છે. વળી જેજે ઉત્તમ યા સામાન્ય ગ્રહસ્થોએ દાન પુન્ય કરવું તેમા મિ-થ્યા અભિમાન અને અસત્ય બોલવું એ બેનું ત્યાગ કરવું. અને તેમ કરવાથી અવશ્ય જીરણ શેઠની જેમ લાભ પ્રા-પ્ત થયા વિના રેહશે નહી. સમાપ્ત.

સાન્તીજીન સ્તવન.

સાન્તિનાથ સાતિકર મિજે કસુર હે. એ રાગ.

સાન્તી સાન્તી દાન્તી ધર્મ ધર્મ જૈન વરે.
ધર્મ જૈ વરે કૃપાળુ ધર્મ જૈન વરે. સાન્તી. ટેક
અચિરા માત ઉર્વિખ્યાત, ગર્ભે જબ ફરે;
તબ્સેં જગત જનૂ સકલકી, વિઘ્ન દુર કરે. સા–૧
ગુનૂ નિસ્પન ધાન્યધન્ય, સાન્તિ નામ ધરે;
અભર અભર સુખદ સણું, કર્ણકે ધરે. સાં–૨

વિમ ચુર સુખ સનુર, જ્ઞાન ઉસંરે;
જૈન ધર્મોદય મ ડલકી, આસ સબ ભરે. સા-૩
સુકલ પક્ષ ચ દકિરણ, કિરણ તેજ ચડે,
જ્ઞાન જૈન ધર્મોદય, પ્રકાશ વિસ્તરે. સા-૪
મ ગળ કરણ મ ગળ ગાય, રંગ લમાય સરે;
ઉમેદચંદ્ર સુરનગેદ્ર, ચર્ણ તુમ પરે. સા-૫

સમાપ્તં.

રાગ જીલ્લો તાળ એકો, મેરે ગિરધર ગોપાલ. એ રાગ.

મેરે મન જય જીનાય, જય જીનાય ધુરમે,[૧] મેરે
અઘહર[૨] હરણ[૩] સરણ[૪] કરણ, જરણ[૫] મરણ ચુરમે[૬] મે ટેક
દર્શ પર્સ હર્ષ વર્સ, સરસ હૈ જરૂર મે,
ચર્મ[૭] કર્મ ગર્મ[૮] વાર, સાર્શર્ત[૯] સુરમે[૧૦]. મેરે. ૨
પલ્પે સલ્પ કર્મિજલ્પે[૧૧], કલ્પે તુમ્ હજુરમે;
દાસ ખાસધર ઉલાશ, વાસ ચર્ણ કરમે. મેરે ૩
ભ્રાત માત તાત દાત[૧૨], શાન્ત શાન્તિ ઉરમે,
આપો આપ જાપ[૧૩] છાપ, પાપ માફ કરમે મેરે. ૪
સફળ શકળ જન્મ અકળ[૧૪], સનમ[૧૫] મિલ્ હજુરમે;
ઉમેદચદ્ર ઉર ઉમંગ, સમ રગ પૂરમે. મેરે. ૫

---

૧ પેહલુ ૨-પાપ ૩-મટાડનાર. ૪-સરણે રાખ. ૫-જરા ૬-ક્ષયકર. ૭-છેલા. ૮-જલદ (આકરા) ૯-મોક્ષ. ૧૦-સ્વર્ગ. ૧૧-બોલે છે ૧૨-શાતી દેનાર. ૧૩-સમર્ણ. ૧૪-અમાપ. ૧૫ હે પરમેશ્વર.??

ભાવાર્થ-સર્વોત્મ ધાર્મિક કાર્યનુ પ્રારંભ કરવાની આ-દે મગળાચરણ કરવુ, એમ ધારી, મગળાચરણ તરિકે, આ એ સ્તવનો સાંન્તીનાથ ભગવાનના ગાયનના રૂપમાં પ્રશીદ્ધ કહી બનાવ્યા. સબબ કે વાણિ તેજ સરસ્વતિ છે. વાણી-નો વિલાસ કરતી વખતે ચિતની પ્રવૃતિ બિજે રસ્તે દોરાઇ જવાથી જે કાઇ દુષણો ભરેલા શબ્દો અમગળીક કરનારાઓ કવીતાના સંબધમાં મળિ જતા હોય, અને તે-નાથિ કોઇ પણ જાતનો અવગુણ પ્રગટ થતો હોય તો તે-ને અટકાવવાની ખાતર દેવ ગુરૂ કે સરસ્વતીની સ્તવના કરવી. કારણ કે તે હમેશને માટે સર્વ કાર્યોની આદિમાં માંગલીક ગણાય છે.

સમસ્તજીન સ્તવન

આભાપુરી ખિલીચંદા એ રાગમાં.

આજમ્ મહેબાન રખોમર્જિ, આલ્યમ્ સિરદાર લિજે,
અર્જિ આલ્યમ્૦—આજ૦ ટેક.
ધરિ ઉર આસ ઉમગ્ સર્જિ[૧]; ધરિ૦
આયો તુમ્ પાસ વિપત હર્જે[૨]. આ૦ આલ્ય ૧
મિજે કર પાર શકલ્ દુઃખ્‌વાર. મિજે૦
મેરે દિલ્‌પર્ રહો દિલદાર; મેરે૦
તુહિ મુજ સાંમ્ તુહિ સુખ્ ધામ, તુહિ૦
તુહિ વર[૩] નામ અપર સબ્ વાંમ[૪] આ૦ આ૦ ૨

૧-કરિને. ૨-મટાડ. ૩-શ્રેષ્ઠ મોટુ. ૪-ત્યાગ.

દર્શાબિન્ પાસ મે પર્કે, દ૦
ગુમ્યો[1] સબ કાલ જનમ્ ધર્કે,
ખલક્ બિચે ખ્યાલ્ કર્મુએ, ખ૦
માલક્ બિન્ દાસ મર્ હુએ આ૦ આશ્ય૦ ૩
રાજન્ જિન ચઉવિસે આગે, રા૦
જુગલ્ કર્જોર વર[2] માગે,
અવર સબ છોડ સુરિ દેવા, અ૦
ઉમેદચન્દ્ર એક તુમ શેવા આ૦ આશ્ય૦ ૪

જૈનજોતના પ્રકાશથી બોદ્ધ સાથે તત્વની પ્રાપ્તી થવા વિશે.

"વનમાળિરે વાત કહુ તેહ ધારો એ રાગમા"
હારે કોણ બેલિરે, મિત્ર વાત કહુ તે વિચારો,
સત માનિએ બોલ હમારો. ટેક.
આ જગત લગત સ્વપનાતર બાજી,
તસ ભ્રમિત ચિતવત હોવે દેખ રાજી,
નૈ છાજી રે હાલિ ટકુગાઇ યારો. સ હારે. ૧
આ સજજન રજન દિલ દિન દિન તરસે;
તસ દેખન હિત ચિત પ્રિત રષ વરસે,
કળ હરસે રે ઓચિતો આવિ અટારો. સ. હારે. ૨
આ માયા મમતા અતિ મન અભિમાની,
અતિ ભોગાદિ વિષયના રષમાં નાદાની;

૧=ખોયો. ૨–વરદાન.

છે એ નિસાની રે દુરગતના સણગારો. સ. હાંરે. ૩
આ તન દેખત તુજ ગન હરખાઇ;
તસ રક્ષણે કોટ કલપ ચિતચાઇ;
સુણો ભાઇરે તન સગાઇ ન ધારો. સ. હાંરે. ૪
આ જૈન જોતમાં જૈન તત્વ વિચારો;
આ મોહ મદન મમતામાં અહંકારો;
છે એ વિકા-રો-રે દુમહ દુખ પરિવારો. સ. હાં. ૫
જગ આધીમાં વ્યાધી ઉપાધી ગવાણી;
નેહ તજીને ભજીએ સમાધી સયાણી;
કહે નાગિ-રે-ઉમેદચંદ્ર હિતકારો. સ. હાંરે. ૬

જૈનજોતીનો પ્રકાસ વ્રધી થવાની આશીશ વિષે રાગ હિંદી.

આજ હર્ખ ઉર હેતમાં હમારૂ;
જયો ધર્મિ મંડલ દિસછે દે દા-રૂ;
પ્રતિ દિનપે ચડો નુર[1] સુર તમા-રૂ. આ-૧
જૈન જોતમાં પ્રકાષ આપ સા-રૂ,
જૈન તત્વ દર્શિ[2] હર્ષમાં અપા-રૂ;
અચળ જ્ઞાન માંન સાન હિ-ત કા-રૂ. આ-૨
સફળ લાજ કાજ વાધજો દે દા-રૂ,
અતર ઊર આસિર વાદછે ઉદા-રૂ;
ધરિ પ્રિતે લેજો રૂદિયા મોઝા-રૂ. આ-૩

૧-તેજ. ૨-દેખી.

અમંદચંદ્ર વદન કીર્ણકળા ચા-૨,
ઊમેદચંદ્ર જશ જગતમાં વિસ્તા-૨;
આપો આપમાં સુ છાપ આપ સા-૨. આ-૪

" સભાનિ આબાદિ વિષે અરજી "

પ્રભુ નાગકુ યાદ રખના એ રાગ.

જય જીનેંદ્ર તુમ્ સર્ણુ[1] ઉર્મે,
સર્ણુ ઉર્મે પાર કર મે જય જીનેંદ્ર૦-ટેક
અભર ભરણા-તુમ્ અવરણા[2],
આપ ચર્ણા-રખ્ હજુરમે-જય=૧
ભજન ભવો ભય-સન્મ[3] અતિષય:
જન્મ મર્ણા-વાર પર્મે[4] જય-૨
આશ તુમ્શેં-વદેં[5] હમશે;
અગમ્ ગમ્શેં-શેવુ ધુરમેં. જય-૩
જન્ક જગના-રેહમ્ રખ્નાં,
લાભ સુખના-ઓઘ[6] ભરમેં. જય-૪
રખ્ અરજ યાદ-કર સભા આબાદ;
વિઘ્ન હર્કે-ધાર[7] ધર્મે. જય-૫
જૈનજ્તોત પ્ર-કાશ સદશું;
ઉમેદચંદ્ર નિજ-વાસ ધર્મે. જય-૬

૧-હયામાં ૨-પાંચ રગમાંથી એકે નહી. ૩-પર્મેશ્વર. ૪-હે પ્રભુ. ૫-વચન. ૬-સમુહ. ૭-સ્થીર કર.

જૈનતત્વ સોદ્ધકને તત્વ ગ્રહણ કરવા વિષે.

રાગ રાણુક દેવિનો-ચમકતી ઠમકતી પદમણી-રહ-
છો તું મનમાં વશી. એ રાગ.

સમકીતી-જીનમતી-દિનમણી[૧]-રે-જોતુ-મનમાં-વશી;
પ્યારા-ચિતમા-વશિ.—એ ટેક.
આધીને બ્યાધી-હરતુ ઉપા-ધી;
ધરતુંસમા-ધી-જગ ધણી-રે-જોતુ પ્યા સ-૧
ગુરૂ ગમ્ય ગુણકી-તતબીર[૨]-તા-કી,
જાગિ જોને જગ-જન ધણી-રે-જો પ્યા સ. જો-૨
આશા તગા-સા-હે જગવાશા;
હો તુ નિરાશા-પરભણી-રે-જો. પ્યા સ. જો-૩
ઉમેદચંદ્ર મોય-સત સહા-ઇ,
નાહ્યા લિઉ ઉર-રઢધણી-રે-જો. પ્યા સ. જો-૪

" અસુધ મનનુ નિગ્રહ કરવા વિષે. "

રાગ હામાનનો" દશા-આ-શિ-થઇ=મા-રિ-એ રાગ-
માં ગવાય છે.

કદર્કર[૩] મન-સમર[૪] પે-લિ-, તએ-સ[૫]-ગ્રા-મ[૬]-કશે[૭]
સેલી- એ ટેક
ચાલ-રમતા-રામ સંસારમાં-ગમતા ભો-ગ-અપા-ર,
ગમતા-તરૂણી મન રમે-, વિલશે ખે-લ-ગેગા-ર.

૧-સુર્ય. ૨-યુગ્તી. ૩-યુક્તી. ૪-કબજે કર. ૫-પાચ.
૬-ઇદ્રીયો. ૭-વસ.

ઝુલો-લઆરિ-લા=લચે ટેહલી[૧]=
ફ્ચા-રિશ્ર-મનોએ-લિ=કદ૦ તએ-૧
ચાલ-વર્ષા-ધર્મ નચિત લખે[૨]-,ગુરૂ પગે ભે-ખ-સ-સક્ષા[૩]ર,
ઉદર-વર્તિ[૪] કારણે,-ફરતા ધા-મ=અપા-ર
ઝુલો"માયાના-ખ્યા-લમા-ખે-લી,
કસાંગા-ફ-દગા ફે-લી કદ૦ તએ-૨
ચાલ-તિર-થ તરવા તન દહે[૫],-મન વહે મો-ટપ ભા-ર:
ક્ષમતા-વમતા[૬] ગાનમા,-નમતા નૈ-શિર ધા-ર,
ઝુલો-આશાની-રે-લ ઉર રે-લી-;
ચશે-કો-ણ તા-ચરો એ-લી કદ૦ તએ-૩
ચાલ-રેરે-મન મેગે પથી[૭]-ક, મત જાદો-રક ઠો-ર;
લેસે-લાંગા લાભનો,-થા સ્થિર વિર[૮] કરજો-ર
ઝુલો-ઉમેદચ૯ આ-ચ ભ રહે[૯]-લિ,
ગ્રહો-મ-ન-અ-જ આ છે-લી- કદ૦ તએ-૪

" સ્વપર પ્રાણી પ્રતે દયા રાખવા વિષે "

રાગ લાવણી-હે ચાંપરાજ હે ચાપરાજ તુ આખ ઉઘાડી
દેખ, એ રાહ.

કરો મિત્ર દયા કરો મિ, કહિ ગયા જગત સિરદાર;
ત્રસ[૧૦] સ્થાવરનાં[૧૧] વર[૧૨] પ્રાણને, ના કરો કદિ પ્રહાર,[૧૩]

૧=મસ્તાન થઇ ફરવું તે ૨-જોવે. ૩=ભભકાદાર ૪=ભરવા. ૫=કાયા બાળે. ૬-ત્યાગ ૭-વટેમારગુ. ૮-હે સુભટ. ૯-એહેડું. ૧૦-હાલતા ચાલતા. ૧૧-એક સ્થીર રેહનાર ૧૨-શ્રેષ્ટ. ૧૩-સત્રનો ઘા.

પર તાપ[૧] માફ પર, કર આપ જાપ[૨] ઉર ધારિ;
સતાપ કાપવા જગતમાં, કર ભક્તી સુર્ત[૩] સભારિ;
સંવ્રત[૪] વ્રત સંવ્ર૦, માં ધુર વ્રત અધિકારિ. ત્રસ. ૧
ધુર અંગ[૫] માંય ધુર૦, વિર રંગ ગાય જગ[૬] જાણી,
ચઉ[૭] સંઘ માંય હિતકારિ, વિર[૮] ઉચ્ચારતા મુખ વાણી,
આ ચઉદ લોક આ ચ૦, ગત ગણો ફોક[૧૦] સત નાણી[૧૧];
શખ જીવ આશ અરે સુખાર્થિ છે, પર્માર્થ પહિચાણી;
કર દયા પર્મ કર૦, ધર ધર્મ બ્રહ્મ હિતકારિ ત્રસ ૨
પર દયા કરે પર૦, સ્વય દયા વરે તરનારા,
ભવ પાર વાર સસાર, શિક્ષાલય માય તેહ ઠરનારા;
ધરો મિત્ર ચિત ધરો૦, કરો નિત્ય જત પર મેહર.
પર પ્રાણ તણો અપહાર કરિને, કદિ ન કરસો વેહર;
નિત ઉમેદચંદ્ર નિત૦ કહે છંદ આનદ મનવાર. ત્રસ. ૩

" પર્મેશ્વરનિ બન્દગી કરવા વિષે. "

રાગ ઇંદ્રસભા, રાજાહુ મેં કોમકા ઔર ઇંદર મેરા નામ.
યાર ઈરાદા ક્યા કરો, તુમ સુકત હો ઇન્સાન[૧૨];
સન્મ[૧૩] સુરત મે ના રખો, ક્યોં હુવે સબે બેમાન[૧૪] ૧
અલ્પ જિન્દગી આપકી મે, બન્દગીશે નહી માંન;

૧–જીવોને ત્રાસ. ૨=જ્ઞાનથી વીચારીને. ૩=પોતાનો ગુણ. ૪=હિસાનો ત્યાગ ૫=આચારંગ ૬ લક્ષ.–ચોરાશ. ૭–ચાર તીર્થ ૮=વીર. ૯–જીવનાં ચઉદ પ્રકાર. ૧૦=ખોટુ. ૧૧=જ્ઞાની. ૧૨=મનુસ્ય. ૧૩–પર્મેશ્વર. ૧૪=સ્વરૂપ, ટેકભ્રષ્ટ.

ગન્દગી તનપર આપ તલ્પે, જલ્પે[1] બક[2] લઇ તાંન ૨
જિમ્ દિન જન્મે આપ, તિસ્ દિન્ લાયે ક્યા ભર મુઠ;
દાનાપાની હો ચુકે તબ, ચરે જન્મોગે ઉઠ. ૩
અક્બર કબરમે સમે અરૂ, ખાન દાન સુલ્તાન;
દોજક્[3] ખાવિંદ આમિલે જબ, હુવે સબ નાદાન ૪
આલ્યમ્[4] માલ્યમ્ ના મિલે નર, નજર ખલક્ બિચગાય.
તન ધન દોલત ખ્યાલ કર્તે, મરે સરે કુચ્છ નાય. ૫
અરે દિવાના દેખ્ દિલોપર, ખુદા સમે ગમ ખાય;
બગસેગા તુજ હાલ હર્દમ્, કરો બન્દગી ધ્યાય. ૬
અરજ પરવર દિગાર મેરિ, ઉમેદચંદ પર મેહર;
દિલ્ભર બન્દગી આપ મિજે, ગુજર જાય સબ ખેર ૭

" હામાનનો ઉર્દુ બનજારો કામાંધ વિષે. "

સુનો સદા એહ બારિ બારિ, કોઇ કરતા હે અહો જારી એ રાગ
જગ કામ રાગ રપ ભા=રિ, અહો કરતા હું નર જારિ[5],
ચલે અગલ સકલ સસા-રિ, સિરકાર[6] ધરે નરનારિ.
જ્યુપન ઘટપર પનિયારિ=ઝુલ્ રહિજ્યુ હરને વારિ[7]. ટેક
ચાલ-ક્રોધ કામ રાગ રગવાલા, ધર ગયે કુસમકી[8] માલા,
ઘરઘુંટ પિયે ગુલ્ પ્યાલા,
ઝુલો-માયા મફરકી આસ, પિયે મદ ખાલાસ;
ચડે ખુમા=રી=ઓહી-ચલે. જ્યું ૧

૧-બોલે. ૨-બગલાની જેમ. ૩=નરક. ૪-સારી જ-
ગતની. ૫-વભિચાર. ૬=હુકમ. ૭=પાણી ભરનારી. ૮ ફુલ.

ચાલ–કોઇ ભોગી ભમર નરનારી, તન મજનકરિ ઉરધારિ;
સજી આપ શકલ સનગારિ.
ઝુલે–ઘર દર્પનકુ પાસ, ભોગ મન વાસ,
બને વભિચા–રિ ઓ. ચ. જયું ૨
ચાલ–કોઇ ઘર ઘર ઉપર ભટકે,કોઈ ગહન[1] ગલીપર અટકે;
જોઈ કામની[2] નર[3]મુખ મટકે.
ઝુલો–ખટકે કલેજા માય, મિલનકી ચાય;
કરે લાચા–રિ ઓ ચ, જયુ. ૩
ચાલ–કોઈ લડે વડેને રૂષે, કોઇ પ્રેમ રાગ વસ તુસે[4],
કોઇ મર્મ અધુર રપ ચુંસે;
ઝુલો–હસે વસે નિરલાજ, છોડ ઘર કાજ,
માજા નઈ ધા–રિ ઓ. ચ જયુ ૪
ચાલ–જે જારિ રમેં નરનારી, જગ હાસ કરે ધિક્કારિ;
નહિ આનદિયે ઘર દ્વારિ.
ઝુલો–રહે ચદ્ર તસ બાર, રૂવે ઘરનાર;
ભાગ્ય પરવા–રિ ઓ. ચ. જયું. ૫
ચાલ–કોઇજ્ઞાનિ દિત શિખ આપે, તસ અવગુણ લઇ ગુણ કાપે;
કરિ કોપ ભરે પિડ પાપે,
ઝુલો–તાપે[5] શ્રાપ તતકાળ, ચપળ ચડાલ;
દિયે મુખ ગા–રિ ઓ ચ. જયુ. ૬
ચાલ–નરનારિ કામિ અંધા, ઘરબાર મિલે નઇ ધધા.

---

૧ અગોચરને સાંકડી, ૨–૩ સ્ત્રી તથા પુરૂષ એક બીજા સામે જોઇ મરકે. ૪ તુષ્ટમાન થવુ. ૫ ક્રોધથી શ્રાપ આપે.

તન[1] રોગ સહે નિત અધા.
ઝુલો-આવે મિરપુર આળ, જગતની ગાળ,
મળે દુ ખકા રિ ઓ. ચ જયુ. ૭
આલ-જનજારિ કર્મને વારો, ખરે ધર્મ ગુરૂ શિખધારો;
કહે ઉમેદચંદ્ર હિતકારો,
ઝુલો-લઇ જ્ઞાન ગુન સાન, સુમત સન્માન;
સતમે યા-રિ ઓ. ચ. જયુ. ૮

હિતોપદેશ વિષે ઉદ્દેલાવની હામાનની.

એહ બદિમે પાયા ગમ અરે આદમ એ રાગ

એહ કદિ ન પાયા ગમ[2] બર આલમ[3],
વહવાર વરે મોહોગત કરે, અરૂ ગગરૂરિ હરદમ એ-૧
ક્યા જન્મ જ્યા જગ જાહા-ન: અરે નાદા-ન:
મિજમાન હુવા દુ ખ શેજ[4] સુવા, નિસદિન હવા[5]ગતતન. એ ૨
ક્યા લાયાથા સુન સા-ન,[6] અરે બેમા-ન;
દિલ જાન ખરે સિર કાલ ફીરે, તોય આશ ધરે મુજ ધ-ન એ ૩
નિકલ જાયગા જાહાં-ન, અરે પ્રાન[7] સાં-ન;
ધર ધ્યાંન હિયે વર જ્ઞાન લિયે, કર દાન જ્યે[8] નરધંન એ. ૪
કર નર તનકું સ-માંન, અરે ગુન જાન,
તુજ ખોલહિયા મુજ માંન કયો, જિન નામ લિયો, પલછિન.એ.૫

---

૧ સરીરમાં. ૨ સમજણ. ૩ આખા સસારની. ૩ પથારિ ૪ જીવ વીગરનો સરીર. ૫ ઇસારો. ૬ હેમનુશ. ૭ જીવતુ તે.

ધર ઉમેદ દિલ દર્મ્યા-ન હર[1] ગુમા-ન;
હિતકાર તમો લિયો સાર સમો, તબ નાહિ ભમો દુખ દુદ,
આવ કદિ ન પાયા ગ. મ૦ ૬

હિતોઉપદેશ વિષે ઉર્દુ કેરબો હાંમાનનો

તુને આખર ક્યુ દેખાયા મોય બદરવાકા ખેલ એ રાગ.

મોહ મંદરમા તું સોયા જોયા માનુનિયુકા[2] ખેલ,
બાલે બોલે બનકે, લલચાયા ચળ કર ફેલ,
ક્યા જાનુ મે એસા વ્હેગા,[3] દિલ દર્દિન્યુ બેલમો.[4] ટેક
જબસેં જગદર[5], નવ નવ રંગ ધર, જનમ લેકર આ તારે;
ખાલિ મજતમે ફિર ફિર કરનર,
જરનારિ[6] ચિત ચાહાતા હૈ. મો. બા. ક્યા દિ. મો ૧
દૂર વ્યસનપર, ઉમર તકનાર, કર્હા[7] જ્યુ ઝુક ઝુક જા તારે.
માલિક નામ ન, કછુ તુ ગાતત, કુમતમે રંગ રાતા. હૈ
મો. બા. ક્યા. દિ મો. ૨
નેક નજરકર, હર્દમ અરે નર, સત સંગત કરનરમા[8]-સ;
ગહોદય[9] નવકા સમ તિર કરે;
પિર[10] હરે તોય સુખવાસે. મો. બા. ક્યા. દિ. માં. ૩
રહતા ગગન, ઇન્સાન[11] પરઅરે ત[12]-આખર તજકરજા ના.હૈ
લેના દેના તો, રહેગા જગકા;

---

૧ મટાડ અભીમાન. ૨ સ્ત્રીયુના ૩ થાશે ૪ બળદ. ૫ જગતમાં. ૬ હનને, સ્ત્રિ ૭ ઉટ. ૮ નમ્રતા વીનય. ૯ ભ-વસમુદ્ર. ૧૦ વહાણુ. ૧૧ પિડા. ૧૨હે મનુસ.

આપ ક્ષમા કરં ખાંનાં, હૈ. મો. બા કયા. દિ મો. ૪
મિજલસ[1][2] કરનુર, ગનકુ સ્થીર કર, તજકે તાન તમાસા તમ્,
ગ્નાન ગમતકી ઉમેદચંદ આશા;
પલ પલ છિન લવ ખા,જા. ગમ્ મો બા. કયા દિ. મો. ૫

રૂષભદેવના પારણા વિષે ઉર્દુ કેરબાની લાવની

એજી સાહેબ નતિજા મિલ્ જાયગા. એ રાગ
એજી આનંદ મગન દિન આજ ભયો,
આદિ જીનદ્ મિલે ચિત શોગ ગયો ટેક
આજ કાલકે બદલેમે, વિતે બરસ દિન્.
પુરન્ થા. વા તપ્ મિલે એજી આ ૧
ચાલ્ ઉચ નિચ ઔર મધ્યમ્ કુલ વાસમે ચાલતા,
બમર ભિક્ષા ભાવસે આપ નિહાલતા,
અપ કુમાર દરબારમેં પાવ ધારતા;
જીન મુદ્રા સમ્ દમ્ ગુન ઉદારતા.
ચેહર–આપ જ્ઞાન ધર સુરતમેં, મુર્તિ મનોહર,
પુરન થા. વાં. તપ્ મિ એ. આ. ૨
ચાલ–હર્ષ ભાવશે શ્રી અપ કુમાર રાયજી,
દેખ દર્શ જીનકા સ્તવન મુખ ગાયજી;
ઉઠકે તાસ ચરનમે શિશ નમાયજી,
ભાવેભાવ લ્યો રસ ભિક્ષા ઉચ્છાયજી;
ચેહર=ઇક્ષુ રપશે ઘટ, ભરે હમારે,

---

૧ પારકા ઉપર. ૨ જ્ઞાન સાથે વીચાર.

ત્મો, જીન્, જી. આ. જપ્ મિ. એ.　　　આ. ૩
ચાલ. કર પસાર ઇક્ષુ રષ લઇ પિયે જિનરાઈ,
વર્શિ તપકો પારણો કિયો સુખદાઈ,
રાય દરબારમે રત્નાકી વરખા હળી,
સુવાસ વિસ્તરિ જગ જનમે ભલિ;
ચેહર—અખાત્રિજ મન વારિમેં, તબ ભલેરો,
પુરન થા વાં તપ્ મિ. ઓ.　　　આ ૪
ચાલ—ધાતિ કર્મકુકાટ, કેવળ કમળા વરી,
કર્મા તે શીવ મદિરમા ગયે સચરિ;
આપ ચરનમે દાસ એ અર્જ કરિ,
અબ તરનેકી ચિત મુજ ચાયના ખરિ,
ચેહર—ઉમેદચદ્ર નિજ અતરમે, કરે મગન રગ;
ઓ. જીન્. તો. રા. જપ્ મિ એ.　　　આ. ૫

" માંન તજવા વિષે રાગ માઢ "

કોઇ માન નઈ કરસો-લગા-રરે, દુઃખ જાણી-ને-અપા-ર ટેક
સુખ આદે દુઃખ-જાણજો-રે-,દુઃખ આદે વળિ સુ-ખ,
સુખ દુ ખ દોયે-લા-ર જગતમાં, ચારે ગતિ હોવે મુખ્યરે. દુ. ૧
માન કિયો જો-રાવણે-રે, વળી જો કૌરવ ભુ-પ;
બળી લકા-કુળહા-રિયો-ને, પડીયો જૈ નર્કકુ-પરે.　　　દુ. ૨
જાતિ કુળ બળ-રૂપમાં-રે, તપને લાભ અપાર;
જ્ઞાન ભણે પ્રભુ-તાગળી, એ આઠજ માંન આગા-રરે. દુ. ૩
માંન કરે નર-બાપડા-રે, તોય ન સુધરે-કાંમ;

જે સુધરે એક-ભવતણુ-તો, બગાડે પરભવ ધા-મરે. દુ ૪
માનિ વિનય ન આદરે, તો કેમ પામેજ જ્ઞાન.
સમકીત સધા બાહીરો, તબ કયાથી સંજમ સાન-રે દુ ૫
મન માનિના-મોટકારે, મોટકા હોવે-જ બો-લ;
મોટકા ખાઈ અને-બોખરા, દંભિ છોડકા તરણા તોલરે દુ ૬
દુગ્ગુણ માનિ માનત-રે, સમજી લ્યો-ને સુજ્નણ;
હેમચંદ નિર માન્ય-તામાં કરજો હેત પ્રમા-ણરે. દુ ૭

જીંન સ્તુતિ લાવણીઓ, કુદરતના કરનાર રબ. રાગ

નમુ નમુ જગતના નાથ, હાથ બે જોડી,
કર ધરીને કરો મુજ સાર, પુરો મન કોડી,
આ ભગત જગતના દેવ,, દિયુ સબ છોડી,
ગુણ પરખ કરિ હુ આયો, સરણમાં દોડી, ૧
અબ જરણ મરણ ભય હરણ, સરણ કર મોયે
કર અમર નજર કરિ દેખ, પર્મ સુખ હોયે.
નમ સગ જગમા નાંહી, કૃપાળુ કોય,
હવે અવિહડ કરી મે પ્રીત, રીત રશ જોય, ૨
તુમ સમો અવર નહી કોય, મુગટ શિ રમોપે.
વર કેવળ કરૂણા ધાર, ત્રિગઢ બિચ ઓપે,
જગ શત્રુ મિત્ર સમ દોય, વિષમ નહીં તારે,
નિજ સરણ કરણ નેં તાર, શકળ દુઃખ વારે ૩
અહો અહો; અચંભ મન મોય, ક્ષાતી ગુણ દાતા,
ગુહિ અકળ કળા વળી મોજી, માત સમત્રાતા;

આ તરણ તારણ કર મોય, હોય જેમ રિતી,
કહે ઉમેદચંદ્ર તુમદાસ, અંતર ધરે પ્રીતિ. ૮

જૈન ધર્મોદયના પ્રકાશ વિષે રાગ ભૈરવી.

પારસ પર્યા ચરણ તમારા, અચલ પુણ્યાયન હુવા હમારા ટેક
દિન દિન ચડતે તેજ પ્રતાપે, જૈન ધર્મોદયજગત વિસ્તારા પા ૧
જૈન જ્ઞાતિમે ધર્મ પ્રકાશી, જૈન તત્વાર્થ સુગમ સમારા[૧] પા. ૨
આગમકી ગમ્યો સત હમારા, કરકરનિજ ઘટકામે વિચારા પા ૩
ધર્મ નાતીમે પ્રેમ વધારે, જૈન ધર્મોદય પ્રકાશ અપારા પા ૪
નિતનિત હિત ચિત સપ સુધારા, વધશે આશિરવાદ ગો સ્ત્ર અમારા ૫
લેગ્તે વધાઇ જ્ઞાન સવાઇ, વેહમન કરશો સબ મરેર્ય તમારા પા ૬
કરજો શાકશાકાજ વચજો વિવકલાજ, હેતમા ઉમેદચંદ હર્ખઆપાર
પારસ પર્યા ચરણ તમારા

જૈનધર્મોદયનો માંગલીક તેહવાર વિષે.

આઇ બસંત બહાર રે પ્રભુ બેઠે મગનમે એ રાગ.

આઇ શ્રાવણકી લેહરરે. ધર્મોદય ગગનમે આ. ટેક
જન્મ દિવસ ધન આજ હમારો, મગળ છે ઘેરા ઘેરરે ધ. ૧
જૈન જ્ઞાતને તત્વ સોધકમાં, શિતળ[૩] જીનકી મોહેરરે ધ ૨
મધુ[૪] મોહોત્સવમાં જ્ઞાન અભ્યાસી, કરજો ધર્મની પેરરે[૫] ધ ૩

---

૧ જુગતી. ૨–ફતે થશે–૩–દસમા શીતળ નાથ–
૪–ઉત્સાહનો ૫–ધર્મ વધવાની જુગતી.

યમ-નિયમ વ્રતદાન શિયળ તપ, ભાવ ભક્તી ઉર કેડરરે. ધ. ૮
હેમેંદચંદ્ર જગ જન ખમાવિ, તજ્યેં વેહરને ઝેહરરે ધ ૯

રાજેમતિની અરજી વિષે પદ.

મુને તારિ સુરતિ લા-ગિરે,
મુને તારિ સુરતિ લાગીરે, અંતર ઘટ પ્રેમના ભાગીરે મુ. ટેક
કહે એમ રાજુલ બાળારે, સાંભળોને નેમ દયાળારે;
જપું. તારા નામની માળારે, શુના બિના અમને ટાળ્યા રે
મુને મુ અંત મુ ૧
હેત ધરી આપ ઉમંગીરે, આવો મંદિર સામ સુરંગીરે.
મને એ નહી નાથ કદંગીરે, થઇને એક શીવના સંગીરે
મુને૦ મુને. અંત મુ. ૨
પશુ તણા બોલ પિછાણ્યારે, હૃદય મારા કોલ ન આણ્યારે,
પશુ મતિ ભ્રમ છે સ્યાણારે, તેની મતે ન ચાલ અજાણારે;
મુને મુને અંત મુને. ૩
તોડો નહિ પ્રેમની દોરિરે, રોવે રાજુલ આપની ગોરીરે,
સેજે મને સંગે છોગાળારે, મેલા સર્વે ખેલ વેગાળારે[૧]
મુને. મુને. અંત મુને. ૪
કેતી રાજુલ સહચર સાથેરે, કેવરાવે સંદેશા જાતેરે.[૨]
નેમ સુણી આપને નેડેરે, સહચર સંગે રાજુલ તેડેરે
મુને મુને અંત મુને. ૫ ૫
સામ મુર્તી અંતરમા ઝાંખીરે[૪] સુધારસ પ્રેમના ચાખીરે;

---

૧ વહેગ ભરેલા ૨ પોતેજ. ૩ પાસે. ૪ દર્શન દેખી.

રાજુલ રાજી રંગમાં રાખીરે, ઉમેદચંદ્ર સંપમાં સાખીરે.
મુને તારી, મુને તારી, અંતરઘટ મુને તારી. ૬

રાજેમતિની ગરબી.

ઝીણી આભે ઝબુકે વિજળીરે—એ રાગ
રાજુલ ગોરિ બેઠી—છે—મા—ળીયેરે,
રોતી લાગે લળી—લળી પાય;
ગુલા—બિ, નેમ ઘેર—આ—વો—આ—પણેરે
બે કર જોડી અરજ એગ ગોચરૂ રે,
સાંભળો ગરવા જાદવ રાય ગુલા. નેમ. ૧
વાળયા તોરણ આવિ સાવબારે,
કોને સુ છે અમારો વાંક, ગુલા નેમ
ભુલી ફરૂ તમુ વિના એકલીરે,
મુને કરિ સરવથી રાંક ગુલાબી નેમ. ૨
તમને વાલો વૈરાગનો સેહરોરે,
અમને વાલો તમારો લાવ, ગુલા—ને.
તમને વાલા ગિરનારનાં બેસણારે,
અમને વાલો તમારો ભાવ. ગુલાબી. નેમ. ૩
તમને વાલિ શીવ ઘર ગોરડીરે,
અમને વાલિ તમારિ પ્રીત્યુ. ગુલાબી. ને
આઠે ભવતણી ઘર ગોરડીરે,
નવમેં ભવે ન રાખી ઘર રીત્યું. ગુલાબી. ને. ૪
હુતો કેમ રહું ઘર એકલીરે,

મારો જીવ તમારી પાસે ગુલાબી. ને.
મેતો મેલિ જગતની મોહનિરે,
હુતો ચાલુ તમારિ સાથે ગુલાબી નેમ ૫
રાજુલે મેલતાં મેલિને માળિયારે,
રોતા મેલ્યા મતાજીને બાપ, ગુલાબી નેમ.
હવે ચાલિ પ્રીતમ ગુરૂ વાદવારે,
બેનેં લિધો સહેલડીઅેા સાથ. ગુલાબી નેમ ૬
ઝીણી આવે ઝબુકે વિજળીરે,
ઝીણા ઝરમર વરસે [1]લેહરી. ગુલાબી ને
ભિંજાય સાડી ભિંજાય એનો [2]કચવોરે,
ભિંજાય નેમ તમારિ ગોરિ. ગુલાબી નેમ ૭
હુંતે હરખી મળિ ગુરૂ નેમનેરે,
સંજમ લિધું જી મનને ઉલાસે, ગુલાબી નેમ
ઉમેદચંદ કેવળ [3]કમળા વરિરે,
રાજુલ નેમ વર્યા શિવ પાસે. ગુલાબી નેમ ૮

રાજેમતિની અર્જ વિષે ગરબી.

રામ રૂડ તો માના હાથજ દ.બે એ રાગ.
રાજુલ પોકારિ પિયા નેમનેરે કે છે,
સાબ્યા ન મેલી ઘેર જાઓરે; જ્ઞાન ઘર ઝીલે. ટેક.
આરે સંસારિયામાં સુખ નાહી મારે,
સાયબા લઇ સુખ ગયા હારેરે જ્ઞા. સા જ્ઞા. ૧

---

૧ મેહની ઝપટ. ૨ કમખો. ૩ સ્ત્રી તથા લક્ષ્મી.

જેથન વનમા [1]અવાર [2]ઘાટ છે,
સાથમા ડિચાટ [3]કામ લુંટેરે; જ્ઞાન.
દમ પર દમ કાન કોન મોહ ચઢી આવે,
સાથમા શ્રદ્ધ વાસમા ન કાવેરે. જ્ઞા. સા જ્ઞા. ૨
નગા કુટબ મારૂ મન લનચાવે,
નોય ન મારે મન ભાવેરે, જ્ઞા.
વરૂ નઇ કોય બિજો એક ટેક મારિ,
એક લાયચ પ્રભુ તારીરે જ્ઞા સા જ્ઞા. ૩
ઘરમા રહુનો મને મમતારે ચુટે,
કુમતા સુમત નિત લુટેરે, જ્ઞા.
તમ વિના કોણ મારા મનડાની જાણે,
સાથમા વિસાગે નહી ટાણેરે. જ્ઞા સા. જ્ઞા ૪
હુરે કુમારિને બાળ બ્રહ્મચારિ,
તેડાવો ગઢ ગીરનારીરે, જ્ઞા
લેસ્યુ રાજમ સપ જપ કરિ રેસ્યુ,
ભક્તી તમારિ લાવ લેસ્યુ રે. જ્ઞા. સા જ્ઞા. ૫
રાજુલ કુમારિ ગઇ નેમ ગુરૂ સાથે,
કેશ લોચન કરિ હાથેરે જ્ઞા.
વૈરાગિ નેમ ગુરૂ રાજેમતિ નારિ,
જોડી અખંડ બલહારિરે જ્ઞા. સા. જ્ઞા ૬
કેવળ કમળા વરિને પુરિ મન કોડી,
એવિ કુમારિ જગ થોડીરે, જ્ઞા.

---

૧ પાર ન આવે તેટલા ૨ વીચાર. ૩ કામ વીકાર.

પ્રિતીમાં પ્રેમ રપ નાહી કોઇ જાણે,
તેના જનમ. કોરે ભાણેરે. જ્ઞા. સા જ્ઞા ૭
રાજેમતિને નેમ પ્રેમ રપ ખેલે,
જગના વિજોગ દુ:ખ ઠેલેરે, જ્ઞા.
એક સ્વરૂપિ હોય સિદ્ધ ઘર જાણે,
ઉમેદચદ્ર રપ માણેરે જ્ઞા. સા જ્ઞા ૮

રાજેમતી માતા પાસે દિલગીર થાય છે તે વિષે ખમાચની ઠુંમરી.

દરસબીના અંખીયા તરસ રહી એ રાગ.

માજી—મુજ—વાલ્યમ—બ્રહ્મચા—રી, માજી૦
બ્રહ્મચા—રી—સુગતા—યા—રી— માજી૦ ટેક.
ઇહાસે જા—કર—નિજ ઘર બસી—યા,
દુર ડા—રી—ધરણી—ના—રી— મા૦-બ્ર૦—મા૦ ૧
બરસી દાન દે—વતધર રસી—યા,
અક્ષગ્યારી—શીવકા—મા—રી. મા૦—બ્ર૦—મા૦ ૨
સમ દમ દ્રઢકર—બીસયસે ખસી—યા,
બનચારી[1]—જનકા પ્યા—રિ. મા૦—બ્ર૦—મા૦ ૩
મોસે રીસાકર—ગિરમે ધસી—યા,
કરૂ ક્યા—રે—મઇયાં મા—રી. મા૦—બ્ર૦—મા૦ ૪
ઉમેદવાર સંગે—સયર લે—કર,
ચલી પ્યા—રિ. ગઢગીરના—રી. મા૦—બ્ર૦—મા૦ ૫

---

૧ વનમાં રેહનારા પશુના સ્નેહી.

રાજુલ સૈયરૂને વાત કહે છે તે વિષે.

રાશ્રાજીના મહીનાનો રાગ માસ અસાડો આવયોરે એ રાગ.

ગજુલ ગોરિ બેઠી મોળીએરે,
કાંઇ સૈયળ સયરની લાર-ગીરવર.
ચમકા ચતુરા ચિત ચાળવે-રે,
કાંઇ બોલે અતર વરના-ર ગીરવર.
જાદવ વર વ્રત આદરેરે. એ ટેક.
છડ શ્રાવણની ઉજેળી-રે,
કાઇ સચર્યા ગિર કુંજમાંય-ગીર૦
કેસર ડુકે દઢ આસને-રે,
કાંઇ-ધ્યાન મુદ્રા દિલ ધ્યાય. ગીર૦ જાદવ ૨
ભિનો આંસુડે મારો કંચવો-રે,
કાંઇ-નવરગ દક્ષણિના-ચીર. ગીર૦
પિઉ ભિજ્યાછે વૈરાંગમાં-રે,
કાંઇ ઉપસમ રસ વર-ધીર. ગીર૦ જાદવ ૩
આશા ઉરમા હતિ મા-યરે-રે;
જારે મળસે નણદલડીનો વી-ર-ગીર૦
પ્રીતી પુરવ પેરે પા-લીનેરે,
મને કરસે ભવોદય-તિર. ગીર૦ જાદવ ૪
કરૂણા કરીને કૃત્ય સા-રસે-રે,
નેમ ગુરૂ હૈડા તણો-હાર ગીર૦
કેવળ કગળાને કા-રણે-રે.

મને મેલિ ગયા છે ગિર-ના-રે- ગીર૦ જાદવ ૫
પમ સ્વારથ સારિઆ-પનોરે,
એની પુરમે માહેરા-કો-ડ ગીર૦
અતિ ઉમેદવારી મા-હેરે રે,
જાણ્યુ મનુ સમત મન-કા-ડ ગીર૦ જાદવ ૬

રાજેમતિ ગુફામાં આવ્યા તે વખતે રહેનેમીને કરેલો બોધ દીન શીક્ષા.

રાણકદેવી રાખેગારમાં-એક કુંભાર ઘેર ઉતરજી-છે એ રાગ.

કહે રાજુલ બાળકુમા-રિ, દિયર મુનિને શીખ હિતકા-રી,
અરે બાળ-વિરવ ઝાળ-તજીને આળ-હરો ગાળ,
અતર ધારિ ધારી-કે અતર૦ કહે૦ રા૦ બા કુ ૧
નામ[1] શીતળ અર્ક[2] પ્રકા-સી, ઉભય[3] કુળમાં[4] આપમે[5] નિવા-સી,
કુલીન તાત-વિમળ માત-ચરે ભ્રાત-વિસ્તર ખ્યાત,
તેની મેળી[6] ખ્યારિ કે, તેની મે૦ કહે૦ રા બા૦ કુ ૨
ભોગ જોગ તજીને વ્રત ધા-રી, કામ કૃપાણીકા[7] પેટમા-રી
મિથ્યાભ્રમે-જોગાભ્રમે-બાધે કર્મ-હારિ ધર્મ.
કરિ ખરની[8] સ્વારીકે-કરી-કહે૦ રા૦ બા૦ કુ. ૩
હુતો ધ્રુપદ[9] દ્રઢ વ્રત ધા-રી, અતર આતમ મગત મન મા-રી.

---

૧ ચંદ્ર જેવા. ૨ સુર્ય જેવો ૩ બે ૪ તમે ૫ હું.
૬ બેગાથી ૭ વીશયની છરી. ૮ વિષય રૂપ ગધેડાની.
૯ અખંડ.

દમ્યો તન[૧]-નો વચન-રમન[૨]-રીયણ રતન
અમે નરને[૩] નારિકે[૪] અમે કહે૦ ગ૦ બા૦ કુ ૪
ધન્ય નેમને ધિક તુ ગેમા-રિ, વિકલ વિષય વસે વનિયા-રિ,
નજી તત[૫] જીવત[૬] અત તણી ખંત શ્રેષ્ઠ સત.
ગોદ આજે મારીકે-એહ-કહે૦ રા૦ બા૦ કુ. ૫
મુનિ આ કુસ વાત શિર ધા-રી, થાગ થશે અનંગ[૭] રગવા-રિ,
મતી એમ[૮] ગુરૂ નેમ અંતર પ્રેમ વધે તેમ.
કરે ઉમેદ વારિકે કરે કહે૦ ગ૦ બા૦ કુ ૬

ચંદન બાળાનિ ગરબી.

દરેથી મારો પડાણુ દિલજાંન દગા દિયારે એ રાગ.

ચદન બાળાકે-કુમા-ર, ઉપરેમ સોચ-કરેરે;
લેતિ નિસાસા-અપા-ર, રોય રોય નયના-ભરેરે ટેક.
મર ગયે માતાજી-પર ઘર પિતાજી,
મેતો એકાએ બાળ-ર રોય૦ ચંદ. લેતી. ૧
પાઉપર બેડીયા-, કડાંયા કર જેડીયા[૯],
એવી કનરાએ લગ-ર[૧૦] રો૦ ચ૦
તેલા[૧૧] તપ પાળકે-કેવલી-નિચ્ચ હાયકે,
ભાવનામે[૧૨] બાલતિ ઉદા-ર. રો૦ ચં૦ લે. ૨

---

૧ વશકર્યો ૨ ગમત ૩ નેમજી ૪ રાજુલ ૫ વિષયની મમતા ૬ મરવુ સારૂ ૭ વીષયનો રગ છોડ ૮ આથાક નહીં. ૯ જડી. ૧૦ કજીયા કરનારીયે. ૧૧ ત્રણ અપવાસ ૧૨ ભાવમા ગણીને.

દુખ ભર દુખ જાનતી-દિલગીર દિલ આનતી;
કર્માકો પાયો-અપા-૨; રો૦ ચ૦
કુચ્છમે ન જાનતી-કેહીના બિનકે નથી,
ફિર ગુરૂ ગયે-મો[1] તા-૨ રો૦ ચ૦ લે ૩
કર્માકી બાતમે-દુખ ધર્તિ ગાતમે;[2]
ગિર ગિર ઝર[3] પડતી-જલધા-૨ રો ચ૦
કર્તિ મેં આપકી-ભક્તી દિલ જાપકી[4],
હરદમ કરતીરે-નિલદા ૨ રો૦ ચ૦ લે. ૪
નિગા કર રેહમકી-ખિજમત તુમ પૈનકી[5]
હો કર્મે રરૂરે-ફિરતા-૨. રો૦ ચ૦
હજર્ત[6] હર્ગત હે-ભોજન મુજ હાથ લે
પાવન કન્તેરે-જન્મા[7]-૨ રો૦ ચ૦ લે ૫
ચમ્મીને[8] નિરછી-દેખે શ્રી વિરજી,
આભિ ગ્રહકો-મિલીયો-કરા[9]-૨; રો૦ ચ૦
ભોજન બાકુલકો-ચદના ને મુલકો,[10],
હો ગઇ તન[11] સોરે શ્રંગાર. રો૦ ચ૦ લે. ૬
ગુરૂકી જો રેહમથી-મિલ ગઇ ગુન પ્રેમથી,
વૈરાગે તરગઇ સસા-૨; રો૦ ચ૦
કર્માસુ કાટ દે-શિવપુરકી વાટ લે,

---

૧ મોઢુ ફેરવીને ૨ ગાત્ર સરીરમા ૩ આસુની ધારા પડે છે ૪ ભજન પૂર્વક ૫ ચરણની પગની ૬-હે પરમેશ્વ૦ ? હીમત દે-૭-જન્મ-૮=આખ્યુ-૯ ધારણા મુજબ, ૧૦-નિર્દોસ તે અમુલ્યછે-૧૧-શરીર ઉપર સોળ શ્રગાર.

ઉમેદચંદ હરખે-આપા-૨. રો૦ ચં૦ લે. ૭

સમોસરણમાં તેડી જનાર સ્ત્રીયો વિષે ગરબી.

ભાવેણાનો રાજા જયાં ઉતરે ત્યાં બકોજો એ રાગ.

ચાલો સયરૂ સમોસરણમા જાયે જો,
ત્રિગડો ગઢ બકોરે જોતાનિ જુગતી;
અશોકતરૂની[1] સુંદર શિતળ છાયા જો,
સિંઘાસણ જોતીરે દિણુદની [2]ઉગતી. ૧
છત્ર છત્રને ઉપર છત્ર સુરંગી[3] જો,
સોવનને[4] કળશેરે કુસુમ મલ્ય[5] દીપતી;
ચામર ચારૂ[6] ચદ્ર કીરણુ સમ સોહીયે જો,
દુદભી[7] ધુન ગરજેરે ગગન ગણુજીપતી[8] ૨
સુર[9] કૃત્ય પમરિત પરિમળ કુશુમ અપારજો,
લેહકેને[10] મેહકેરે[11] પુરવને વાયરે,
સુર[12] અસુર[13] નર[14] ખેચર[15] પ્રખધા બારજો;

૧-આસોપાલવનુ ઝાડ-૨-સુર્ય-૩-ત્રણ છત્ર નવી તરેહના.૪-છત્ર ઉપરનું ઈંડુ-૫-ફુલની માળાઓ-૬-સુદર ૭-દેવનુ બાજુ-૮-મેઘ ગરજનાથી મધુર-૯-દેવની બનાવટના ફુલની વાસના ફેલાઈ, ૧૦-ઝુલેછે-૧૧-સુગંધ આવે છે-૧૨-૧૩-૧૪-૧૫-ઉતગ દેવ-અસુર દેવ, મનુસ, વીધાધર વીગેરે.

ભોગ છાણુદને ક્યરે   ૩ મિન ઐરીરે
તિહાં શ્રીરાજે શ્રી[1] ગૌગીનો સ્વામીજી,
મનડાનો માન્યોરે જગતપતિ દીપતો,
મોહ કરે છે ભવ જીવને હેત કારજે,
અમૃત રસ ધુનિ કર્મ દળ જીપતો,   ૪
સચ્ચર ભોગ અંતર ઉલશી આજરે,
આ દિન[2] વરશેર અંતરના ચોકમાં,
તેમાં નાથ નિરમળ થયો આજજે,
જગેશ્વર બેઠું કે અસુર થાય શેકમાં.   ૫
ધન ઘડીને સકળ જનમાંરો આજજે,
અંતરમાં વાલાજીરે ગુરૂ ગુણ ગાયરે,
સગતા જાજન ગાતા ગમના વારજે,
ઉમેદચંદ્ર માગેરે અંતરરે[3] ને ભયરે[2]   ૬

જીનેશ્વર પાસે મજરો કરવા વિષે પદ રાગ.

હારે ઓરા આવોરે તમે છો નજરા એ રાજ
હારે જગનાથરે જગનાથ ઉતારા—પા—ર જીનરા
આજગમર દીજે લીજે મજરા   ટેક
ભક્ત વત્સળ ઘટમાં વશી રહીયે,
હારે આપો આપ સુરતનો દેદા—ર જીનરા—આજ—૧
આપ અકળ નિગળાચળ ધ્યાની,
હારે તારી ગતી અગમ કિરતા—ર જીનરા—અ—ર

૧–મોક્ષરૂપ સ્ત્રી–ર–મેઘ–૩–આપ ઉઘાડીને

ઘાતી અઘાતી ઉપાધી સમાઇ,
હારે પાઇ નાણ દરસ કેવળ કા—રે—જીનરા—અ—૪
જોતીમે જોતીસુ મિલકે બીરાજે,
હારે છાજે છત્ર શિવ શીખા—ર જીન ા—અ—૪
સારે સકલ કાજ ધ્યાન આવાજે,
હારે ભાજે ભવભિર ભ્રમના પા—ર જીનરા—અ—૫
સરણાયક કરે લાયક અરજી,
હારે કરો ઉમેદચદ્ર ભવ પા—ર જીનરા—અ—૬

હિત શીક્ષા વિષે પદ.

"ઘરમાં સતગુરૂને નમી—એ રાગ"

ચીતમા ચાતુરતા રાખો, સુભ ગુણ અમ્રત રસ ચાખો.
જતન તમે અતર-દ્રિગ ઝાખી—રે, ચીત
ગણોરે નિત સત સાધુને સા—ખી—રે—ચિત. ૧
જાણીને પ્રાણી હણો નહી, જુઠ નવ બોલો વચન માંહી
કરો ના તમે કેફ કદિ ભાઈરે ચિ—રા— ૨
ગાહાવિગે ચોરી ને પરદારા, ત્રણેથી રહો સદાય ન્યારા.
નિધારે પર પરહરીયે પ્યારા—રે—ચિ—રા—ચિ— ૩
વ્યસનમાં જુગાર નાં રમીએ, અરથ વિના ઘર ઘર ના ભમીયે
દેખીરે સુધ સત ચરણે નમીયેં—રે—ચિ—રા—ચિ ૪
ધર્મનો મર્મ જાણિ પાળો, જોબનમાં ઇંદ્રીનો મદ ગાળો.
ઉમેદચદ્ર નિજ આપું ટાળો—રે—ચિ—રા—ચિ. ૫

દુરજનના દુરગુણો પરખી તજવા વિશે પદ.

વારો જસોદાજી માવડી. કાનુડાને વારો જસોદાજી માત. રાગ

દુરજન મેલી દૂરે જાજે, સજન સંત દૂરજન મેલી ટેક
વૈર બેઠેને વળી ગુણ વેડેછે, લવરી કરતાં તે નહીં લાજે, સ.
અવગુણ આપ જેવા સહુમાં ગણે છે, ફોગટ ફુલોને બહુ ગાજે સ ૧
મૈન્ય રહુ તો મને મુઢ ગણે છે, બોદ્ધ કરું તો બહુ બાઝે સ.
રૂઢ મારગ માહે મુડ મુંઝાણા; બેઠાછે ઝુડ તણે ઝાઝે. સ. ૨
સ્યાણા થઈને વળી ધર્મ લુટાવે, ભજન ભાડકાથીજ ભાજે. સ.
દામ કૂદામ ફરી લગ્ન ગુમાવી, સંત સગત કરિલાજે સ. ૩
રૂડુ કહુ તો મન કુડુ ગણેછે, ધર્મિ ગડળ દેખી લાજે, સ
હેમેદ્રચંદ્ર એવા નરને ધીક્કારવા, દાવો બાંધ્યોછે બોલ કાજે. સ ૪

દુનીઆની અવળી રીત જાણવા વિષે પદ.

માથે પેરાવુ ટોપી કાનુડાને કાલે પરણાઉ ગોપી એ રાગ

જાણી જગત રીત જાણી, સૈયર મેં તો ઘેલી જગત રીત જાણી ટેક
કોણ પંડીત કોણ સત સુનાંણી, કોણ રાજાને કોણ રાણી. સૈ.
મુવા કેડે તો ભલા ભોજન જમેછે, જીવતા તો પાયુ નહીં પાણી સૈ ૧
વાઘરાના સોગ કહી ટાણા જમેછે, રેહેવા ન દીધી એહવાણી. સૈ.
ફાગ બોલીને રમે હોળી કોળીની, ગામો ગામમા વખણાણી. સૈ ૨
લાજ મરજાદ મેલી વિવા વગોવે, ગાતાં નઠારૂ હરખાંણી; સૈ.
ધર્મિ વહુને નણદ સાસૂ દમેછે, ઝઘડો લઇ બેસતી જેઠાણી સૈ ૩
ધર્મ કરતાં તો કરે હરકત ઘણેરી, ધિક્કછે ઘ ઘોએ કુડચાણી; સૈ.

ઉદમેચંદ્ર કરે સગસા સજનને, સમઝે શુ પાપી પામર પ્રાણી સૈ ૪

સ્વાર્થિયા સગા ઉપરથી મમતા ઉતારવા વીષે.

પદ રાગ ધોળ દાશીડાને હારે ઘોડા અટકીને ઉભોરે એ રાગ

ધીરજ ધરને અરે અધીરા, વિચાર કર તુ મન જોને, ૧
શુ લાવ્યો સુ લઇ જવાનો, ખાવાને શુ અન જોને;
કયાથી આવ્યો કયા જવાનો, હરી ન બેઠો હામ જોને;
સુખ લેવાને ધર્મ ન કીધો, કરતો કામ નકામ જોને ૨
પાપ કરીને સુખની ઇછા, રાખે છે શું કામ જોને;
કરીશ તે ભોગવવા પડશે, પોહોચીસ જમને ધામ જોને. ૩
પાછળથી પસ્તાવો થાશે, તે નહી આવે કામ જોને;
આગળથી વિચારી વાહલા, રાખને તારૂ નામ જોને ૪
મરનારાને રો મા આતમ, રોનારા નહી રેશે જોને;
જીવતરમા જોખમ છે ઝઝા, બદામ સાથે ન દેશે જોને ૫
સ્વારથમાં સગા સઉ મળીયા, જોજે કરી વિચાર જોને
લાલચમાં લલચાણા લોભી, લટપટ કરે અપાર જોને. ૬
ધન ભાળીને આવી મળીઆ, ગરજે સગા હોય જોને,
મારા મારા કરમા આતમ, તારા નથી કોય જોને. ૭
ગરજે ગેલાં થઇને વળગે, ગરજ સરે નહી કોય જોને,
ખરચી ખુટે પ્રેમજ તુટે, રેશો બેઠા રોય જોને. ૮
દૂખ આવે સઉ અળગા રેશે, સુખમા ભેગા ભળશે જોને,
કામ સરે વેહરી થઇ નડશે, કેશે કયારે ટળશે જોને ૯
એકીલો થઇ રહીશ તુ તો, ફોગટ ફુલ્યો પેહેલો જોને ૧૦

રે જીવ કોણ છે તારૂ જોને, વળગી બેઠો હાલો જોને,
વીચાર કરતા બુઝશ પડશે કોણ વેરી કોણ વાલો જોને ૧૧
જાગી જોને અરે અધીરા, સતગરૂ કેછે સાન જોને
ઉમેદચંદના મનમા ગમશે, ધરશે ધીરજ ધ્યાન જોને ૧૨

સુમતી કુમતી અને ચૈતનના વચન વીલાસ વીશે ગાયનો.

કુમતી ચેતન વચે વચન વિલાસ, રાગ મેનાવતિનો

કુમતી—કુમતા કરજોડી, કરતી અરજીરે—આતમરામને,
મુજ લાગ ઘણેરિ, હુતો બલજાઉરે—તારા નામને ટેક
આજ ઉદાશી કેમ પિયાજી, નહિ બદનપર ચેહેન, આ.
ચરણ ચાકરિ મે કરનારિ, કરો ન મુજશું વેહમરે કુમતા ૧
જેમ હોવે દિલ આપ વિચારી, બોલો સાચ સુજાણ; જ
હેત વિચારો આપ હમારો, કરો ન તાણ્યા તાણરે;
સુણ સાન હમારા, હુતો બલજાઉરે તારા નામને ૨
મુજ પ્રીતા તુમ પ્રીત પુરાણી, જાણે ચઉગત[1] લોક, મુ.
અપરમાનિ[2] જો આપ અત્યારે, મેણા દેશે કોકરે.[3] સુણ ૩
ચેતન—સુણ કુમતા સંતાપ નિવારી, જાગ્યો ચેતન ભુપ, સુ
ભાગ્યો ભ્રમ ભયકર ભવનો, બોલ મા થઇરે ચુપરે.
સુણ કુમત કુમારિ, છુટિ ગઠીરે નિવડ મોહની. ૪
કરણ અનિવર્તિ આજ અંતરમાં, પ્રગટયો આપ પ્રતાપ ક.
સમ સમકિત સુમત્તા અબ જાગી, ટળીયો મુજ સંતાપરે.

---

૧ દૂપત. ૨ ચાર ગતિના જીવ. ૩ અનાદર કરસોતો.

સુણ કુમત કુમારિ, છુટિં ન૦ ૫
કાળ અનાદિ મોહ મેદલમાં, વિષય તણી તુજ ખાટ; કા.
સુણો સાન તજી સત ગરૂની, તુજ સંગ રગ ઘેવાટરે. સુ ૬
આઠ સાંન ખરે જુગ[1] જુગકી, ઝપકિ જોરૂ આપ; આ.
ઉમેદચંદ અધીકાય હમાગ્નિ, જાણી જગ ગુરૂ જાપરે. સુ ૭

ભાવાર્થ—અનાદિ અનત ભયંકર ભવની ભ્રમ જાળમા પરિભ્રમણ કરતાં, અકાગ નિરજરા થવાથી આઠે કર્મોનિ ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતીમાથી છેલી અકેકી કોડાકોડી સાગરોપમની સ્થિતી બકાત રહી, તેનુ નામ યથા પ્રવર્તિ કરણ કર્યુ કેહવાય છે. વળી તે રહેલી સ્થિતીમાંથી એક અંતર મુહુરતકાળ ભોગવિ નિરજરા કરવાનો સમય, તેનુ નામ અપુર્વ કરણ કર્યુ એમ કેહવાય છે એહવુ અપુર્વ[2] કરણ રૂપ ગુણ પ્રગટ થવાથી મોહની કર્મના મુળનિ સાત પ્રકૃતિયો, જે કે અનુતાન બંધી અર્થાત ઘણા ભવ ભ્રમી કરાવનાર ક્રોધ, માન, માયા કપટ, લોભ, સમ્યક્ત મોહની, મિથ્યાત્વ મોહની, મિશ્ર મોહની, એ સાત તેનો ઉપસમ ક્ષયોપસમ અથવા ક્ષય થાય, તેણે કરિને ત્રણ જાંતમાથી અમુક સમ્યક્ત ગુણની પ્રાપ્તી થઇ તેનું નામ અનિવાર્તિ કરણ કર્યુ એમ જૈન ગ્રંથોમાં છે ઉપર મુજબ સમ્યક્ત ગુણની પ્રાપ્તી થવાના કારણથી આ આત્મા સુમતિ, નીવાર્ત, અને સુદ્ધ ચૈત્નાં, એ ત્રણ ગુણનો ભોગોપભોગ કરવા લા-

---

૧ સુગાત ૨ અનતકાળ ચકોનો ૩ કોઈ વખત નહી કરેલુ તેવુ.

યક થયો અને તે ત્રણનું નામ આત્માની સ્રીયો ગણાય છે. હવે તેઓની સાથે મુકાબલો થવા અગાઉ જે પ્રથમનિ કુમતિ, પરવર્તિ, અને અસુદ્ધ ચેત્ના, એ ત્રણ દુરગુણ રૂપ સ્રીયો જે કે અનત સસારના દુખને આધીન કરાવનાર હતી. તેઓનિ સાથેનો લાંબા વખતનો સબધ તુટી ગયો આ સસારની ચાલતિ રૂઢીમા કેહવત છે કે, સારા અને ગુણવાન નવીન સગાઓનો જારે સબંધ થાય છે, ત્યારે પ્રથમના દુખ દાયક સબધીઓની સાથે સાને પણ મળવા ઇચ્છા રાખતા નથી. વળી કોઇ પણ વસ્તુ પ્રાપ્ત થયેલી હોય, તે વસ્તુને સામે બીજી વસ્તુ પ્રાપ્ત થાય તારે પ્રથમની વસ્તુ સારિ છે કે નરસી છે એમ ખાતરિ કરી સકાય છે તેવીજ રીતે આ પ્રસગે આત્માની સાથે પ્રથમથી નિકટ સબધ ધરાવનાર કુમતિ વીગેરે ત્રણ દુખ દાયક સ્રીઓ હતી તે સમ્યક્ત પુર્વક સુમતિને સનમાન કરવાના વખતમા આત્માને અપ્રીય થવા લાગી જેમ જેમ સુમતિનો અમલ વૃધી થતો ગયો તેમ તેમ કુમતિનો અમલ ઉતરતો ગયો; વળી જ્યારે આત્મા સુમતિ સ્વભાવમા સ્થિર થઇને જ્ઞાન દર્શન ચારિત્ર ગુણમા રમણતા કરે છે તે વખતે પ્રથમનિ કુમતિ થયેલી હોય તેને ધીકાર ધીકાર?? હે કુમતિ? તુને ધીકાર છે?? એમ કેહવાનુ મતલબ જાણે કુમતીને તીરસકાર કરતો હોયની" હવે આ પ્રસગે અસત્ય કલ્પનાથિ કેહવાનુ કે કુમતિનું અનાદર થવાથી જાણે આત્મપતિ પાસે સનમાન લેવા પુર્વ પ્રેમની ગમત ઇયાદ કરિ

અરજ કરતી હોય!! એમ જણાય છે તેનુ ગાયન નિચે મુજબ.

પ૬ રાગ કુમરિ યાર કનૈયા નિકો જારે. રાગ

પ્યાર કરૈયા પિયા–નિકો–રે–ને,
હેને–મુજમન–ના–ર રસીયા. પ્યાર૦ ટેક.
મેતો જુગો જુગ–ચરનકી[1] ચેરિ,
હોકર ટેહ[2]–લતી લા–ર[3] રસિયા. પ્યાર. ૧
નવ નવ રપ રંગ–મેલ ખલકમે,
કરતિ–તમશે અ–પાર રસિયા. પ્યાર.
મુજ સમી અવર નઇ–હે જગ રામા[4],
એક હું–પ્રગટ સસા–ર રશીયા. પ્યાર. ૨
સ્થાવર જંગ––મ જીવ જનમમા,
મે હુ–શકળી આ–ધા–ર રસિયા. પ્યાર.
નહી અપમાને[5] કોઇ–મોય જગવા–શી,
આપ કયુ–તો–ડોછો–તા–ર રશિયા. પ્યાર. ૩
આતમ પિયા તેરિ–અગમ કુદ્રતમેં[6],
જાણી નઇ એ–ક લગા–ર રશિયા. પ્યાર.
ઉમેદ ધરિ કહુ–શિશ નમા–વિ,
તમેછો હઇ–ડાના–હાર રશિયા. પ્યારા. ૪
નમતાપર કેમ–રૂષે સુગણ નર,
કરેને જ–ક્ત વિચા–ર રશિયા. પ્યારા.

---

૧ પગ પાશેની, દાશી ૨ ફ્રર. ૩ સાથે. ૪ સ્રી.
૫ અનાદર નઇ કરે. ૬ મે, પોતે.

કુમતા વાદમા-સુમતા-ઓ-સે,
ઉમદચંદ લિયા-લા-ર રશિયા. પ્યારા. ૫

ભાવાર્થ—સુમતિ સ્વભાવના રગણુનાના પ્રશગને લિધે, આત્માનિ પામેલી કુમતિ સ્વભાવતો તદ્દન બધજ પડી જાય છે, તેથી કુમતિરૂપ સ્ત્રિ આત્માની સાથે રગ વિલાસ કરિ સક્તી નથી. કેહવત છે કે સેલડી ચુમતિ વખતે બિજી જાતનુ ભોજન જમવુ નિરર્થક ગણાય છે. સબબકે શેલડીના કુચાગા જમણ મીક્ષ થઈ વ્યર્થ થાય છે તેમજ સુમતિ સ્વભાવનો ઉદય થવાથી કુમતિના અસ્તનો સભવ છે પગુ સુમતી કુમતિ સ્વભાવ એકી સાથે હાતા નથી. અર્થાત કુમતિનો ત્યાગ થયો. હવે કુમતિ પોતાનો અપમાન થયો સમજીને આત્મપતિ પ્રતે અરજ કરવા લાગી કે હે પતિ ? હુ અનાદિ અનત કાળથી તમારિ પ્રીય પત્ની છું તમારિ ભક્તાની ખાતર અને તમારા અતકરણને ખુશી રાખવા ચાર ગતિના ચોગાનમા ચોરાશી લક્ષ જીવાજોનિના તમાસાના તગામ સ્થળો તમારિ દ્રષ્ટી તળે બનાવ્યા તેમજ હજીયે પણ તે સ્થળોની સેહલ કરાવી આપના અશકને પાર કરવા મારા હૃદયમાં ઘણીજ ઉમેદવાર છે. તેમ છતા મારા સ્વતત્ર રંગમા ભગ અને આપનો વિયોગ કરાવનાર વેહતી ગગામાં પાષાણુ પટકી નિરમળ જળને ડોહલું કરનાર, એહવિ સુમતિ આજ કાલ મારિ પ્રિતીને નિરમુળ કરિ પોતાનો અમલ બજાવિ અભિમાન રાખે છે. તો સુ અમારા સબધનિ સમાપ્તી થઇ અને એમનો સબંધ કાયમ રેશે ??

આ ઉપરની રિતો સમાપ્ત થતિ વખતે સુમતિ એકદમ પોતના આત્મ પતિની પાસે કુમતિનાં છાનાં છિદ્રો ખોલિને કેહવા લાગી તે ગાયન નિચે મુજબ.

સુમતિ કુમતિના દુરગુણો કહિ બતાવવા વિષે.

ગાડી આવિ ગુજરાત, અગન કેરી ગાડીરે આવિ.એ રાહ

મારા જોગનનાં સણગા-ર, આતમ મારે મદિર રેજો;
એમ બોલે સુમત ધરના-ર, કુમત ઘેર પાય ન દેજો. ટેક.
રેકતે=કુમતિ કાતિ[1] કર્મની, કાપે સદ્દગુણ આપ;
પાતર વળગી પાપણી,
ઝુરે=વાલમ કરશે એ સઘળ સંતા-પ. આ. એ કુ. ૧
રેકતો=નિજાનદ ઘર [2]કોપથી, ચોરિ ત્રિરત્ન[3] અમુલ,
પીગળને [4]મળ પરશ દઈ,
ઝુનો=વાલમ કરસે એહ [5]રજ-તું-લ. આ, એ. કુ. ૨
રેકતો=અમે સકુળ ઘેર ગોરડી, રમીયે નઇ ઘરબા-ર;
ઉતમ જનુનિ તાત છે,
ઝુવો=વાલમ નાલ સુરગી હુ ના-ર. આ. એ. કુ. ૩
રેકતો=એતો જગત જન મોહનિ, નિત નિત નવલાં કાંમ;
ચોગશી લક્ષ ગામમાં,
ઝુલો=વાલમ ભટકી ભટકાવે ઠુઠા-મ. આ. એ. કુ. ૪
રેકતો=મારે આશા તમ થકી, દિન દિન નવ નવ રગ;

૧—કર્મરૂપ છરી છે ૨—આતમરૂપ ઘરનો ભડાર-માંથી. ૩—જ્ઞાન, દર્શન, ચારીત્ર. ૪—મેલ. ૫—ધુડ જેવુ.

સહીઆનંદ મુજ [1]વિલસતાં,
ઝુલો=વાલમ રાખજો ચિત ગભ—ગ. આ. એ. કુ ૫
રેકુતો=સરખાને સરિખા મળ્યા, ટળ્યા દુ ખ [2]મકરદ:
અવિહડ[3] રેસ્યુ આપણે,
ઝુલો=વાલમ હર્ખે છે ઉમેદ્ય—દ. આ. એ કુ. ૬

આત્મા સુમતિના સવાલનો પ્રત્યુત્તર આપવા વીશે.

રાગ બનજારો.

સુણુ સુમત [4]સુગતની ના—રિ. તારા—સદગુણુ પર બલહારિ, ટેક.
તુ જુગળ છીપ રગ મોતી, તુને પરણ્યા સકળ જગ ગોતિ:
મારા અતરમા હિતકા—રી. સુ. તારા સુ ૧
ગારિ ભાગ્ય દશા સુદ્ધ જાગી, થયો તન મન તમ ગુણ રાગી.
તારિ નવલ છબિ પરવા—રિ. સુ તા સુ ૨
ભલુ સુરત સેહર ગુણકાર, તારૂ પિયર સાસરિયુ ગાર.
ત્યા મળિ સયર દોય તા—રિ. સુ. તા સુ ૩
નિવર્તિ, ચૈતના ગોરિ, અભંગ પ્રીત સમ જોરિ;
મારા અતરમાં વસના—રિ સુ તા. સુ. ૪
તુ મુજ ઘર થઇ પટરાંણી, એ વાત દોગે સત્ય જાણી;
ખરે મુજને એહ વરતા—રિ સુ. તા સુ. ૫
તમ મળતાં એહ ગળિયા, હવે પર ઘેર ફેરા ટળીયા;
પ્રતિ દીનપે રગ રસ ભા—રી. સુ. તા. સુ ૬

---

૧ —ભોગવતાં. ૨—દુખદાયક કામદેવ. —૩ અવિયોગી.
૪—આત્મ સ્વરૂપની.

હવે સુમતિને સંગ લઇને, કુમતિને ટાળો દઇને;
મિથ્યાત્વ અનાણને વા-રિ. સુ. તા. સુ. ૭
ચાલો શિવ મંદરિયે જઇયે, નિત પર્માનંદ થઇ રહીયે;
સમકિત નાણ સંગ ધા-રિ સુ તા. સુ ૮
એમ આતમ સંગ ત્રણ ગોરિ, અતિ પ્રીતસુ ચંદ ચકોરી;
જઇ રહ્યા અચળ પદ ધા-રિ સુ તા સુ. ૯
નિત ઉમેદચંદ રંગ રંગમે, સુર્તની સુમત સુખ સંગમે,
રહે અંતર આનંદ કા-રિ. સુ તા. સુ. ૧૦

પુદગળરૂપી પરઘરની રમણતાના ત્યાગ વિષે.

રાગ આશાગોડી.

પરઘેર રમતા ન જઇયે, પ્રીયા અમે પરઘેર રમવા ન જઇયે ટેક
પરઘેર રમતાં ભવ ભવ ભમતા, આવિ ન સગતા સુ કઇયે પ્રી.૧
પરઘેર યારિ હુઇ ગુણકારી, સદગુણ હારિ દુખ લઇયે; પ્રી.
લજ્ન ગુમાવે સત સબંધમે, અંતે નિગોદ નર્ક જઇયે. પ્રી. ૨
પર નર નારી દુખ ધરનારિ, દુર નઠારિથી રહયે; પ્રી
આપ વગોણુ જગ જન જોણુ ગાઠકો નાણું ગમાઇયે. પ્રી. ૩
પુરણ પ્રીત્યુ નિજ પ્રીયાસે, તો સબ જગ જસ લઇયે; પ્રી.
ચૈતન સુમતાદિક પ્રિયા રંગમે, સહજ સમાધિ રંગે રહયે પ્રી. ૪
સુણુ સુમતા મોય ટેક અભંગી, બોલ્ર અખંડ સિર વહીયે; પ્રી.
કુમતા ઉરથી તજી સમ ભાવે, ઉમેદચંદ્ર ઘેર રહીયે. પ્રી ૫

ભાવાર્થ—સુમતિ, નિવર્તિ, અને સુદ્ધ ચૈતના. એ ત્રણ અધ્યાત્મીક ગુણ ગ્રાહી સ્ત્રીયો સાથે ચૈતન આત્મા એક મ-

તો કરી સ્થિરતા સ્વભાવથી અતરધ્યાનનો વખત નિરગમન કરતો હતો; તે વખતે કુમતિ, પ્રવર્તિ, અશુદ્ધ ચૈતના, એ ત્રણ મમતાના મંદિરમા બેશિ વિચાર કરવા લાગીયો. બેહનો ?? આજ કાલની આવેલી સુમતિયે આપણા પતિને આમ તેમ સમજણ આપી આપણો સબધ ત્રોડાવિ પોતાનો લાભ હાંસલ કર્યો; પણ આપણા પતિનો છેવટનો મત શુ છે તે આપણે જાણતા નથી, માટે તેમની હજુરમાં થોડેક દુર રહને આપણા લાભને માટે દિલની દલીલ દર્શાવી દિલગીરીનો દેખાવ આપી તેમનો મત મેળવીયે તો ખુલાસો મળે એમ ધારિને ચૈતન પાસે વીનતી કરવા લાગી.

ચૈતન પાસે કુમતિના વચન વિલાસ વીષે લાવણી.

નગર તુમેરા રખો મુશાફર ચલો બતન અપને. રાગ

કુમતી=જગતવાસ[1] ઘર કુમત કામની, કળેશ કર કેહતી,
મિજે છોડ ક્યું ચલે સજન મેરે, સુમત સગ સેતી;
હમ નારિ તુમ ખાવિન્દ હમારા, નવ કુસરગ રેહતિ;
ત્રોડિ છીનક્ મોહબત મેરિ, કહો તક્સીર જેતિ;
જુલમી જુલમ મત ગુજર ખલક બિચ ગોહ છાય કેતિ,
લે ઉર [2]સુર મુજ અર્જ યાર મન, ભુલ ગુજર ચેતિ,
હો હુસિયાર કર પ્યાર યાર મુજ, પાલ પ્રોત એતે.
મિજે છોડ ક્યું ચલે સજન મેરે, સુમત સંગ સેતી 1
ચૈતન=અરે કુમત ગત ગગત ધાર મિજ, જાનો [3]મર્દાને;

૨—જગત સ્વભાવરૂપી ઘરમાં રહીને. ૨—હે વિરપુરૂશ? ૩—મરદ જાણુજે.

તેરે મહેલપર રઇન્ ગુજર ગઇ, સોહમ્ દીલ્ જાને;
તેરે પ્યારમે [૧]ચૌક [૨]ચૌરાશી, ઘર ઘર ભરમાને;
તેરે સેથ રંગ રાગ કર ગયે, [૩]દોઝક્ દર્મ્યાને;
અરે [૪]દુકુલકી નાર કુમત સત, વાચ ધર તુ કાને;
તેરે ઐનપર ખ્યાલ કરત મેં, જુગ જુગ કે ટાંને;
ભટક ભમાયા આપ ભયાનક, ભવ ભવ હર બાને,
તેરે મહેલ્પર રઇન્ ગુજર ગઇ, સોહમ્ દિલ્ જાને. ૨
કુમતિ=ક્યુ પારમે મન ભર રોતિ, તુમ સંગ મુજ તેડા;
કર તકૂસિર સબ માફ ખાવિન્દ, રખ્ મિજ સગ [૫]નેડાં;
અવલ્[૬] નાર દિલ્દાર તમારિ, ચલુ પકડ છેડા;
આગુસે મોહ્બત્ લગાકે, અબ ક્યું હો [૭]ટેડા;
ઓ [૮]ચૈતન સંગ ખ્યાલ્ ખુમાલિ, હમ ક્યુ તરછોડે,
સિર ગુન્હા ધર ગાળ બોલ મુખ, સુગતા ઘેર દોડા,
ઝુર ઝુર રોતિ મેલ્ નિસાસા, દિલ્ગીરી રેહતી
મિજ્સે છોડ કયુ ચલે સજન મેરે, સુમત સગ સેતી. ૩
ચૈતન=કયા રોતિ અબ નક્ટ દિલોપર કરકે વિચારે;
તેરે મહેલ્ પર અગમ્ [૯]અંધેરા, [૧૦]ચરાક નઇ [૧૧]જારે;
રંગ સેજમે [૧૨]હેજ [૧૩]કુશુમ નઇ, ખુસબોયુ કયારે.

૧–ચારગતી ૨–લક્ષચોરાશી ૩–નરકમાં. ૪-નિચ કુળની અર્થાત પાપની ૫–પ્રેમ, સ્નેહ ૬–પેહલી, ટીલાયત ૭–વક્ર, વાંકો. ૮–નવી. ૯ –અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વરૂપ અંધકાર. ૧૦-૧૧–જ્ઞાન દિવો, સળગાવની નથી ૧૨–૧૩ વીષય સજ્યામા હેત, તથા બ્રહ્મચર્યરૂપ ફુલનીસોરભ નથી.

આંનેમે નહિ ચૈન પલકૂ ભર, તિનસુ રહું ન્યારે,
મે [1]સેહલાની શિવ સુમત ઘર, ભોગ રમણુ સારે,
નિમદિન રહુ વા ઉલ્લાસ ધરકે, કર કર [2]ગુલજારે;
આનામત મુજ દ્વાર ચપલ ચિત, દુર જા નાદાને,
તેરે ગહેલ પર રહન ગુજર ગઇ, સોહમ્ દિલ જાને. ૪
કુમતિ=ક્યા દગા દિલદાર અરે મે, જાનિ [3]નિરબાની,
તુ મતલબમે યાર શીરના, કુચ્છ દિલ નહિ આની,
મે મનમેં રહી ભોલી સયાનિ, ભુલ ભરિ છાની,
કિમ આગું જન દિલ ગુમરૂ, હો ગઇ નાદાની.
દાના પાની લેના દેના, કીસમત સર માની,
શારિ ખાવિન્દ તકદીર મેરી, હો ગઇ બેમાની.
ક્યાકા કરૂ મે અરે દૈવ તેરી, કુન્તં કઉ કેતિ,
મિજે છોડ ક્યું ચલે સજ્જન મેરે, સુમત સગ સેતી ૫
ચેતન=હ્રમ[4] હિમત કર મેલ ઉદાસી, સુમત સંથ કરકે,
જગત ખ્યાલ જજાલ માલકું, ત્રોડી દિલ ભરકે;
કુમત સગ રપ છાડ માડ ચલુ, ધરીજી ઉહ ઘરકે,
કુમત અકેલી નાર જગત ઘર, રૂવે નૈના ભરકે,
અરે નાથ મીજ મેલ નિરાશી શિવ બાસિ વરકે
કુન બેલી મુજ શામ સુરત, બિન ગુને ચલે [5]લરકે;
હસ હર્ષધર ઉમેદચંદ્ર શગ, સુમત સતિ રેહતી;
મિજે છોડ ક્યુ ચલે સજ્જન મેરે, સુમત સંગ સેતી. ૬

૧–મોજીલાલ. ૨–ઉઘડેલા હજારી ગલનાં ફુલની રીતે. ૩–અબધક અર્થાત છુટો. ૪–આત્મા. ૫–લડાને.

ભાવાર્થ—કુમતિએ આત્મા પ્રતે પોતાને માન લેવાની ખાતર અર્જ કરી, તેના જવાપમાં રત્નત્રયનો લાભ મેળવી પવિત્ર થવાના સમયમાં આત્માએ કુમતિને ખરેખર તિરસ્કાર કર્યો એમ સમજવું. અર્થાત અહંતા અને મમતા એ બે જાતના દુરગુણોનું ક્ષય થવાથી કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું. તો હવે સાક્ષાત્ આત્મા પાસે કુમતીરૂપ સ્વભાવ હોયજ ક્યાંથી હવે આ પ્રસંગે અસત્ય કલ્પનાથી એમ સમજવાનું છે કે આત્માને કુમતી સાથેનો સબંધ ત્રુટી જવાથી અને પૂરણ જ્ઞાનની લક્ષ્મી પ્રાપ્ત થઇ જવાથી જાણે ધનાઢ્ય બની ગયો હોય? વળી તેવી મહર્દ્ધિકપણાની શક્તી વધવાથી અણગમતી સ્રીનો ત્યાગ કરી ખુબસુરત ને મનોરંજક નૌતન સ્રી પરણી તેની સાથે સદા રંગ વિલાસ કરવા અત્રપ્ત રહેતો હોય એમ જણાય છે. માટે સુમતી સાથેના નવીન મુકાબલામાં અતિ પ્યારના પ્રસંગને લીધે દુરાચારી કુમતીનો ત્યાગ કર્યો એમ માનવું તેમાં આશ્ચર્ય શું ? । હવે સ્વરૂપાનંદી આત્મા, સુમતીની સહાયતાવડે સર્વ કર્મ કલેશથી મુક્ત થવાના વખતમાં ત્રણ યોગને સ્થિર કરી અયોગી ચઉદમા ગુણસ્થાનમાં પ્રવેશ કરવાથી સુક્લ અર્થાત ઉજવળ સમર્ણના ચતુર્થાંસની[૧] શક્તીવડે અંતરધ્યાનમાં અવગાહન કરી પર્મ પદ પ્રાપ્ત કર્યું.

૧—સુક્ળ ધ્યાનનો ચોથો પાયો—

આત્માએ ત્યાગ કરવાથી કુમતીના વીલાપ વાશે.

અચાનક આ શુ કોપ કીધો કીરતાર એ રાગ.

અરે આ શુ ? હશા કોપ કરી ગયા આજ,
દુખના ઉતાર્યા મારે આગણે જહાજ,[2]
હામ હતી હઇડા માંહે રહી કિરતાર,
અતરીાની વાતુ કરી શકી નહી લગાર ૧
હુ તો રહેતી આપ ઓજે[3] ખેજે ધરી શીશ,
દુખ દરીયામા નાખી ગયા વલા વીશ.
કેમ આ ખમાએ હિંદ દાહ તાપ માય;
સર્વે સાદે ઝીગુ ઝાણે રૂવે કહે હાય,
અરે હઇડા નફટ નઠોર રહ્યા એમ,
વાહાલાને વિયેગે ફાટી પડયો ન તુ કેમ,
કેમ રહુ નાથ વીના હુ નોધાગી નાર,
અમળા ન—ગગા—હમા કરતીયુ પોકાર ૩
નાથ તારા વિયોગથી દુખની અપાર;
પેહરાવ્યા જે તમે તે ઉતારૂ સણગાર;
ભેખ ધરી જોગણુ થઇને બાળુ દેહ,
એમ કહી ધ્રમકાને થડી ધમ તેહ ૪
ચૈતનાર્ગે મુન્ય થઇ કાયા મેલી પ્રાણ,
સબધી મળીને બાળે જગરીત જાણુ,
સાણા માન સજન સાભળો ધરી કાન,

૧—પ્રવેશ—૨ વાહાણ ૩ —સરણુ.

આપ્યુ વખત એવો એક છે હેરાંન
ચેતાવે છે ચૈતન ચતુર ચેતો આપ,
ધર્મ ધરી મટાડજો ભવનાં સતાપ,
જો જો હો! પસ્તાવા કરવા પડે નહીં જેમ,
તેમ કરી લેજ્યો વેલા થાઓ ટાળી વહેમ ૬
કાયા કાચી કુપી કાચ કેરી જાણો એહ,
કુમત ગમત કેરા નિવાસનો ગેહ,
છાડવી છે એક દીન વન ઘર માય,
ધણન થશે એ કેહની એહને નઇ સગાય ૭
ખરે માનો નાદાન ન થશો વાર કોય;
ઉમાની લ્યો આપ તણો લાભ સુખ હોય,
ભુલજ્યો મા અમુલ્ય વખત ભલો આજ,
કહે છે ઉમેદચંદ્ર સુધારોને કાજ, ૮

આલોયણ કરવા વીશે પરમેશ્વર પાસે સ્તુતી

મનડુ કીમ હી ન બાઝે. હો કુથુ જીન મનડુ કીમહી ન બાઝે એ રાગ

શુઇ[1] મગળ ગુણકારી હો પ્રભુજી, થુઇ મગળ ગુણકારી,
નાણ[2] દરસ[3] બલીહારી હો પ્ર. થુઇ- ટેક
કાળ અનાદી ગુમ્યો પરવસમેં, મુળ આતમ ગૂણહાની;
તી સુકૃત કૃત્ય આજ કમાઇ, સુદ્ધ શ્રદ્ધા થઇ મારી. હો પ્ર ના. ૧
કૃપા કૃતી સિર ભઇ સત ગુરૂકી, ગ્રથી ભેદે સુદ્ધ આઇ,
સ્વપરભાવનો ભ્રમજ ભાગ્યો, નાણ દ-સ વ્રત પાઇ હો પ્ર ના. ૨
ગુરૂ ગન્યાની ગુણાકર સગથી શ્રદ્ધા ગન્યાન ગમ આઇ;
શકતી સાર ગ્રહ્યા વ્રત ભાવે, જેમ આતમ સુદ્ધ થાઇ હો પ્ર. ના ૩

૧-દેવગુરૂ ધર્મની સ્તુતી૨-જ્ઞાન-૩-દર્શન તથા સમકીત.

પશ ક્રીયાનુ આળોચ[૧] કરીને, સવતી[૨] સામાયક લીધુ,
પાપાશ્રવને[૩] રોકી વીવેક[૪] સમતા ગુણ રષ પીધુ હો પ્ર. ના. ૪
જ્ઞાનતણા અતીચાર[૫] છે ચઉદે, દર્શનના પચ જાણુ,
નુન્યાધીક વિપરીત જે સરધ્યુ, તેહ દુકૃત અત આણ્યુહો પ્ર. ના ૫
આણુવ્રતને[૬] ગુણુવ્રત[૭] વ્રત શીક્ષા સંતેર પચ વીસ્તાર,
સલેખણાને તેમજ પચે, એક નવાણુ અતિચાર હો પ્ર ના ૬
અષ્ટાદસ[૮] પાતીક પરાચે મિથ્યાત પણવિસ[૧૦] ચાર;
સમ વિષમ ગમ તત્વા તત્વની, નહતી તસ પડહાવેહો પ્ર ના. ૭
હવે આળોચ શકલ દુક્રત્યની, કરી નીજ આતમ હિતે;
ખામ્યા[૧૧] અતે જગત જન જાગી, પગી પાગણુ કરૂ પ્રીતેહો પ્ર.ના૮
ચુન શુન મગળ મન ગાહારે, ઉત્તમ સરણા ચારે;
સાન્ત સરિતા[૧૨] જળ શિતળ મજન, કરીયે ઉમેદવારેહો પ્ર. ના. ૯

રાણકદેવીસા—બની-બાહાર એની એની એજ
મંડપ રચ્યો આ—જ મંડપ એ રાહ,

ભવ ભાર ભમંદર ધર્મ, સાનદે વર તુ આજ; એ ટેક
ખતી[૧૪] ધર ધર્મી ખામી[૧૫] લક્ષીતાગે રગ સીર નામી,
સભ દેસ વરત ગુણધારી, સમ્યકત દ્રઢી નર નારી.
ગુરનાણ દર્સ ઉપગારી, ભવેં ચરતા[૧૭] રાખી લાજ, ભ—સાન ૧
થલ[૧૮] જલ[૧૯] જ્વાલા[૨૦] જાણી, વાઉ વનસ પ્રીહાણી.

૧—સંભારીને—૨—ત્રણ જોગ—કબજે—કરીને—સમતા ભાવ—૩—આવક—૪—જ્ઞાનથી—૫—પાપનું સ્પર્શ—૬—સાધુથી ઓછા—૭—પાંચને ગુણ આપનાર—૮— આઠને માથે મુગટ તથા અબોડા સમાન—૯—અઢાર—૧૦—પચવીસ—૧૧—ક્ષમા માગી—૧૨—નદી—૧૩—સ્નાન—૧૪—સાધુ—૧૫—ક્ષમા—૧૬—શાવક—૧૭—૧૮—૧૯—૨૦ પ્રથવી, પાણી, અગની.

વળી[૧] બીતી[૨] ચોરદ્રીવત, સર ઇંદ્રી કહ્યા ભંગવત.
ચોરાશી લક્ષ જોની જત, સબ પામી સારૂ કાજ સગ સા. ૨
મનથી મે વામી માન, નામી આતમ ગુરૂં સાન[૫]
ધરૂ ધ્યાન ગ્યાન ઉરધારી, ગુલતાન ભાન સ્થિર લારી,
અહતા મમતા મનમારી, ગુનકારી ભવ પાજ[૬] ગુ સાન. ૩
નિત નિત નવ રગી, પ્રેમ ભકતી અભગી,
છે રગ ઉમગી સુકામ, પરમાનદ પદ શીવ ગામ,
ધરૂ ઉમેદવાર ઉર હામ, તેહ પુરો માહારાજ તેહ સા. ૪

રાણકદેવીમાંથી બનજારો.

ધણાં ધિકાર મને છે હો ભાઇ એ રાગમાં

ધણા કર્મ જગતમા કમા-ઇ, ભવ ભાર ભયકર ભાઇ એ ટેક.
જેરે સ્થાવરને જન્મ જગમમા, કીધા પરવસ માય સદા-ય.
તેહ સબધમા કોટી કલપના-મમત-પર વચર-નામા ગુમાઇ.
નીજ અરથની કમા-ઈ-ભવ૦ ધ૦ ૧
રાય કદી મેં રંક અનાથી-કદીક સુરવીર માય ગણા-ય,
કૃપી કાયરને કામી કુસગી-ભંગી જંગી કદી-મોજ ગજાઇ,
કરી ઉમરમે ગમા-ઇ ભવ૦ ધ૦ ૨
કદી નરકમા પ્રાતિક પુરે-દુખ અસહ ભરપૂર સવા-ય,
સ્વર્ગે કદી સુંર ભુવનમાં, ભારે ભાગની રગ-ખેલ મચાઇ.

૧-બેદ્રી-૨-તેંદ્રી-૩-પાચ-૪-કાઢીને-૫-સગસા-૬ પાળ કાઠો-૭-એકદ્રી-૮-ત્રસ ચાલતા.

પૂન્ય પુરવની કેમા-ઇ, મવ૦ ધ૦ ૩
એગ અન ી જગ અનતમાં, ખેલ ખેલ્યા ખાશી ખાખ મિલાય.
મોહ ભુતકી કારંપા નિસાની, ચોગત પુરકી-સેહલ નીપાઇ;
લક્ષ ચોરાશી-જા-ઇ-મા૦ ધ૦ ૪
કરી સબંધ જીવ સકલની-આયો-આરજ-કુલમાય ચલા-ય,
જાગી જોયુ મે સાન ગુરૂકી દેખ્યો ન ગત[૧] દુખમાય સપ્યાઇ.
અહા દશા દુખના-ઈ. બાવ૦ ધ૦ ૫
એમ આલેચતા નીવર્તી આઇ, ભાગ્યો ભ્રમ ભેદ ભાવ શરા-ય,
પરમારથમાં સ્વારથ સાધી, લહુ પુરણ ગુણ જ્ઞાન સહાઇ.
ઉમેદવાર ઉર લાઇ- ભ૦ ધ૦ ૬

ત્રીથંકરની વાંણીના અમ્રતરશ વીશે ઠુમરી,

મોરલીમાં મોઈ છું-વારી-વારી વારી-એ રાગ.

સુરતીકુ-રઇછુ-વાની-હેની-હેરી
ઉરમીતો હરી-મા—રિ—આજ
મીઠી ને લા—ગે છે—હો તારી—રે—વાણી, ઉ૦
હલક ભલીરે[૩] ગલતાનજી-હો જીનવર તારી-સુરતી૦
ઉરમી૦—મી૦ ઉ૦ ૧
વરસે જુ-સુધાઅ્રત્ય-ઘેરી ઘેરી,
ભિજે હો-બવી-ધર[૪] સુવાકય;
ભ્રમના સમીરે-સુધ-જ્ઞા-ન જીહો-જીન૦ સુર૦ શિર૦

૧-એધાણુ-૨-આગળ ભોગવેલા-૩-ગળાંની ગળક-માં-૪-પ્રથ્વી.

મિઠી૦—ઉર૦—૨

કૂમતહ—રાણી—મારી—ધીરી—ધીરી,
સાધ્યો હો—અનુ—ભવ—તા—ર,
મમતામ—રાણી -તારી—સા—ન જીહો—જીન૦ સુર૦ ઉ૬૦
મિઠી૦—ઉર૦ ૩

ઉમેશ્વા—રીમાં—હુંતો—વરી—વરી,
સજ્યાહો—પ્રત—શ ગ—સ જ્જે,
સુમત આછરે—રગ—તા—ન જીહો જીન૦ સુર૦—
ઉર—મિઠી૦—ઉર૦—૪

ચંદન બાળાની કાફી.

નરશી મેતાની દીકરી કુવરબાઇના મામેરાની દેશી.

વીર જીગુન ઓરા—આવોરે,
મારા જિવ જીવન ઓરા—આવોરે,
તમુ વિના—જાય બેલી કોણ મા—રૂ ટેક.
આ—કર્મ ક્રયે કૂર[2]—પૂર્વના મા—રા,
માત મુઇછે તાત—બંધન પ—ડીયા,
વેણી કતરાણી મારી—સાન હરાણી,
હુંતો—શ્રૃગે[3] પૂરાણી નેવળ[4]—જડીયા—રે—હુંતો શ૦
તમુ૦—વીર૦—મારા૦—તમું૦ ૧
આ—બાળ કુમારી હુંતો, ચોપથી ચોરાં—ણી,

---

૧ સણગાર. ૨ નઠારા ૩ ભોંયરામાં. ૨ બેડી ડસકલા.

મોઘી હતી પણ—ચૌટે વેચા-ણી:
લાકડવાઇ મણ—ત્રણ અપવાની રઈ,
માનતી છુ કોણે—જાણી—રે—હુતો મા૦
ત૦—વી૦—મા૦—ત૦—૨
આ—ડેલી ઊભ—મા હુ એ—ડી જના—વા
આકળા છાજ[1] ખુણે—સઇ વીમા—શી,
આવાને ચિર ગુરૂ—ભાવે ભોજન દીધુ,
દિલ મેલાછો થેની—નાસી—રે—મુને ની૦
ત૦—વિ૦—મા૦—ત૦—૩
આ—હુ રે દુખણી અતિ છડે હત ભા—ગી,
બેઠીછુ પુ—રવ પુન્ય પરવા—રી,
ગદગદ કંઠે બાળા, બોલી કરૂણા ગય,
શુન્ય બનીછુ ભીગત હારી—રે, હુ સુ૦
ત૦—વિ૦—મા૦—તુ૦—૪
આ—શ્રાવણ ભાદરવા—સની ઝાજયુ,
ગગાને જમુનાની—રેલ્યુ રેલા—ણી,
દોય નયણા બિચે—અશ્રુની સરણીયુ[2];
નેહતી કચુકી[3] તો ભિ—જાણી—રે—તેની વે૦
ત૦ વિ૦—મા૦—ત૦—પ
આ—દિન દયાકર દિ—લના દ—રિયા,
કર પસારી[4] ભુક્ત લઇને વ—ળીયા;

---

૧ સુપડાને ૨ સરવાણી ધારાઓ. ૩ કાંચળી.
૪ હાથ લાંબો કરી.

શુવણ વટી થઇ-પચ દ્રવ સંગ,
ચદનબાળા દત[1] ફળીયા-રે-સતી ચં૦
ત૦-વ૦-મા૦-ત૦-૬
આ-શિર વેણી હયે હાર હીરાજડ,
પાય ઝાંઝર કર-કંકણ રા-જે,
ચીર દક્ષણી અગે ગોરી ગુણાવળી,
વિર ગુરૂની દયા-છાજે-રે-શિર વી૦
ત૦-વિ૦-મા૦-ત૦-૭
આ-ભોગ તજીને જોગ શા-ધી કુમા-રી,
વીર ચરણમા-શીખણી પેહ-લી,
ચદનબાળા જગમાત ઉમેદભર,
શી । ગઇછે વેલી-વેલી-રે-એનો શી૦
ત૦-વિ૦-મા૦-ત૦-૮

સુબોદ્ધસતક સાર્વજનિક દોહા.

અકળ સ્વરૂપી આત્મા, અખડ જોત અવિનાસ;
તે જાણે સુખિયા સદા, પડે ન કુમત પાસ. ૧

ગુરૂગુણ વિશે.

ગુરૂ ગરવા ગુણ ગહનછે, ગુરૂગુણ ગગન અમાપ;
ગભિર ખિર સમુદ્ર સમ, કરૂ હુ ઉરમે જાપ. ૨

---

૧ દીધેલુ દાન.

ધર્મવિષે.

ધર્મ ધરે ભવ બુડતાં, અપર વંહચાણુ જેહ.
પર્માત્મપદ સ્થીર કરે, સત્યપદ તત્વજ એહ. ૩

સમકિત વિશે.

સમત નાણુ ગજગ ગમત, રત્ન ત્રય શુણકાર.
ઉમેદવાર ઉરમે ધરિ, શિવ સુખમે સિરદાર. ૪

ઊપદેશ વિશે.

જાગો જાગો જગજનો, સુતા મોહભર કેમ,
સતપથ છુટે નહિ, પુર પામે નહિ ખેમ ૫
જગમે જનમે જશ નહી, ધર્મહીણનો જોગ,
તે ભવ હારે મુઢ તે, પરભવ દુખિયા લોગ ૬

ક્રોધ વિશે.

કરે ક્રોધ નહિ બોઝના, તપે તપાવે આપ.
બાળે સદગુણ આપના, પ્રગટે પુરણ પાપ. ૭

માન વિશે.

માનિ મદના છાકમા, ગાન્યા નહિ ગુરૂદેવ,
અવિનયને કર્દમકળિ, ટળે ન કૂગત ટેવ ૮

માયા કપટ વિશે.

કપટ ધર્મ જન વચના, કરે કુભાત સદૈવ;
જિનગાર કરિયા કુગતિ, ટળે ન કુમત ટેવ ૯

લોભ વિશે.

લોભે લક્ષણ મગ ગળે, ગળે શર્મ તતખેવ;
લોભ હૃદય નિરદયા, ટળે ન કુમત ટેવ. ૧૦.

ક્ષમા વિશે.

કરો ક્ષમાજન સર્વને તેહથિ રેશો ખેમ,
હિતરચ્છક ઉપર સવે, નવ ના ધરસે પ્રેમ. ૧૧

નિરમાની વિશે.

નિરમાને વિનય કરે, વિનય વાધે જ્ઞાન,
જ્ઞાન શિવસુખ સંપજે, જ્ઞાને અવિચળ ધ્યાન. ૧૨

અકપટ વિશે.

નિરવચ્છક આશા તજે, આશાગાડે વાશ,
વિનાશી શિવ વાશી સદા, હા રહી જ્યોત પ્રકાશ. ૧૩

નિર લોભતા વિશે.

નિરલોભી ખોપ નહી, સદા કરે સંતોષ:
સંતોષિ સુખિયા સદા, કરે ધર્મકો પોષ ૧૪

ત્યાગી વિશે.

ત્યાગી રાગી તજ નહી, જબ નહી મનમા હોય:
રાગ દ્વેષ મન જો કરે, તે સંસારિ લોક ૧૫
તનધનમ સમપણુ ધર્મકો, નાહિ પ્રેમકો ફૂદ,
જળીતન જગમાં આ મિલો, નિત નિત ઉમેદ્યદ. ૧૬
કાયા માયા કામની ત્રણે ભગ્ની ગણાય,
તનમન ધર્ચ ત્યાગ કરે, તોપણ ભિન્ની જાય ૧૭
સર મા નહી દિન ગર્વના, [illegible] નિશદિન,
બાર્નિશ્મોટ સાગર જગમા, એસા ભાગ્ય નિગમ ૧૮
ભાનુકે ઉદ્યે સને, [illegible] કોઈ નોય,
દુરાચાર હોનુ કરે, [illegible] દાપ ન કોય ૧૯
માત તાત બાંધવ સ[illegible], કર્મ મળિયા આય;
પાપ પુન્ય ભાતા ભરિ, પરભવ ચાલ્યા જાય. ૨૦
જગમા ચૌશક જોનમણી, તે દોવે કેહવાય,
લેણા દેવિ જગસિરે, પશુકમિ લેવાય ૨૧
નર નારિ મોહ્યા સર્વ, રૂપ રૂપાંતર જોય;
રૂપ ન દિઠો આપણો, તે ખોવે ભવ દોય. ૨૨
આણ મિલતે મળતા રહે, ગળતા રાખે દૂર.

ને નર ભુલ્યા ભવ ભમે, પોહોંચે કર્મ હજુર. ૨૩
પાપિ થાજે મીત્ર તુ, પાપ તજીને દુર;
પાપિ પર્મારથ કરે, કાર્મ કરે કરૂર. ૨૫
જગત જાળ જે જુગતથી, સુખ દુઃખનો આધાર,
નરવાની તતબીરથી, જ્ઞાનિ પામ્યા પાર ૨૬
નિરખી ચાલો માનવિ, ત્રણે ચક્ષુ વિકાશ,
જ્ઞાનચક્ષુ એ ચર્મની, તો કદિ ન પડસો પાસ. ૨૭
રાખ ટેક એક ધર્મની, મેલ કર્મની વત,
મેલ રહેમનો કર સદા, સેહેલ સંતનો સાથ ૨૮
નેક નજર કરિ નિરખતાં, જગત જાળના રગ,
ભવ ભક્ત ફિર રકત તુ, થા નાહી પડેજ ભગ. ૨૯
કુસંગાનો સગ તુ, કર મા ગતિ વિચાર,
ઓચીતા દુખ આવશે, હંસ કાગ જ્યું લાર. ૩૦
ધર અધુર જીન નામને, સ્વાસો સ્વામ સત્સંગ
રગ ભગ નહિ સર્વદા, કરજે સર્વે ઉમગ. ૩૧
આનદ ઘરમા સ્થિર થઈ, છંદ કહુ સુખ કદ;
ધર ઉમગ ઉપોયોગ કર. નિત નિત ઉમેદચંદ. ૩૨
જોબનમા જિત્યો નહિ, ઈંદ્રીનો વિકાર,
તે પરતાસે પાપિયો, પોચિ નર્ક દ્વાર. ૩૩
ધન કામ્યો નહી શક્તિમા, બુઢો થયો સરિર,
ઝુરે મુરખ પાછળે, કામ ન લાગે જરિર.

લોભી વિષે.

આશા અંતર લોભિને, કરતા વાર ન કાંય;
અધરાગો લોભિ સમો, દિઠો નહિ જગમાય. ૩૫
ધિગડે લોભિ જનને, ધિગ ધિગ કરે વિચાર
ધન દાટે ધર્તિ ખણી, ખરચે નહીં લગાર. ૩૬
જે ખરચેનો પાપમાં, નહીં ધર્મમાં દામ;
લાભ ન પામે દોકડો, નિરફળ લોભિ કામ ૩૭
લોભિનુ મુખ દેખતાં, જાય અલેખે દિન,
ધર્મ ન નિપજે લોભમા, એ લોભિના ચિન ૩૮
લોભ ન કરશો માનવી, દુરગુણ જાણી આપ;
દિયો દાન સરધા થકી, ગટશે ભવ સંતાપ. ૩૯
મન ક્રુમગાતે જે દિયે, લખ કોટીનુ દાન,
વાનિ ક્ષેત કણીશા સમો, તેવુ થાય જાહાન ૪૦
વાવો ખેતર દેખીને, નિપજે જેમ હજાર,
લાભે લાવો ભાવતો, તરિયે ભવજલ પાર ૪૧
લાખેણી ખીણુ જાય છે, ધર્મ વિનાની જોડ;
ગત અવસર ગળશે નહિ, કહુ ધરિને નેહ ૪૨
દેખો ઉદય એકડો, અસ્ત હુવે વળી એક,
ફુલે કુસમ આરામમા, વળી કરમાનાં દેખ. ૪૩
જનમે એક જગતમાં, ભિન્ન મરતા જાય;
આવક ધનનિ એક દી, જાવક એમજ થાય ૪૪
ભાર્તિઓટ જલ સાયરા, જાત વળતની છાંય;
મે દિઠી જગવાસની, રિત્ય એહવી ભાય. ૪૫

ધન સચ્ચુ જુગતે કરી, પેદર્યુ ખાધુ મેટ;
હાથ ન લાઓ જે કરે, તે દુનિયાગાં નેડ ૪૬
લોભિને લાલચ ઘણી, લાજે નહિ લગાર,
આડા ઓઓ લોભિઓ, ખળ થઈ કરે બિગાડ ૪૭
કરિ ધર્મ કરવા તણો, દિયુ ઉપદેશ સુછંદ,
સાભળી હૃદય રાખજો, કે છે ઉમેદચંદ. ૪૮
કરિ કમાઇ આપથી, વાવરને લે લાવ;
મત કર આશા પારકી, નહ હાવે કોઇ હાવ ૪૯
દેખિ દોશ પરના કહે, આપ ન દેખે દોપ,
હિતારથ જે કોઇ કહે, તે પર કરતો રોષ ૫૦
લઘુતા રાખો ગુણ ગ્રહી, મોટમ મેહલી દુર,
લઘુતામા પ્રભુ પદ મળે, વાધે પ્રતિકુલ નુર. ૫૧

(પરમાર્થિ વિશે.)

સરવર તરવર સુગણ નર, લેવે નહિ કુછ દામ,
પર્મારથ કે કારણે, જગમે કિયા મુકામ. ૫૨

(પરગજુ વિશે.)

નેકી ટેકી જગતમાં, દિશે વિરલા કોય;
સતી સત જગહર ગુણી, સ્વપરગજુ હોય. ૫૩
સગ ન કિજે નિચકી, સદ્ગુણ લોપે જેહ;
આળુચિત્યો દુઃખ ઉપજે, તેમા નહિ સદેહ. ૫૪

(ચારથિ તરી ચાલવું.)

અગળા તુરિ. ગજ થકી, દશ સત સહસ્ર હાથ.
તનિને દુરે ચાલિયે, અરથિ જોયણ લાખ ૫૫

(સર્વમાંથી ગુણ લેવું)

ગુણ લિજે સબ જન થકી, સિઝે વંછીત કાજ.
પંખી કાછબ જોગથી, પ્રાણ બચ્યા રહી લાજ ૫૬
તન ધન જોબન સંપતિ, મળીયા પુન પસાય,
ફરીને કરણી પાધરી, પરભવમાં સુખ થાય. ૫૭
સારૂ નારૂ જે કરે, હોએ દુઃખ અપાર,
અહંતા મમતા મેલતાં, તરિયે ભવજળ પાર ૫૮
જગ જન સાથે સપથી, રહિયે હૃદય વિરામ.
નિપતી ટાળે સબ મળી, આપે સુખ અવાસ. ૫૯
સંપતમા હત હિછયે, લોભ ન કિજે કાંય;
દાને દોલત સંપજે, મળી આવે ભા માય ૬૦
ક્રોધિ માની લોભિને, જો વશ કરવા ચાય,
મુંન્ય નમી વીત આપીયે, તો વશ આવે ઉપાય ૬૧
બે જન લેણાં રિતમા, સર્મ ન કીજે કાય;
કરે સર્મ જો રિતમા, તો દુઃખ આવે ધાય. ૬૨

(નવની આળ નવ કરો.)

નારિ વારિ અનળથિ, આળ ન કરિયે કબ;

ગજ તુરિ અરિ વાઘ વરૂ, નાગ થકે દુખ મગ ૬૩

(ત્રણે નમેરા હોય.)

તુરિ તરિયા તરવાર ત્રિહ, જો અરિ કરમે જાય.
સીર લેવે આગુ થઇ, મેહેર ન ચિત જરાય ૬૪
હેત ચડે કૈ આપણો, તાસુ કરો ન ધ્યાય;
ઉપકારિ ગણિ ઉર ધરો, કેછે કુમેરચંદ. ૬૫

(દશના પાશલમાં ન પડો.)

અમણુરૂપ શશી દિવશમા, જુવાનિ વૃધ્યા હોય,
લોભિરાય સજ્જન દુખી, કમળ વિના સરોવર ૬૬
ખગ શોક વાચા સચગ, વિધવા જોબન વાસ;
નિઃસ્વાર્થે જુઠું લવે, પડો ન દશને પાસ. ૬૭

ભાવાર્થ--સ્વરૂપવાન મુગ્ધ, સુર્યોદય થયા પછી ચંદ્રનુ તેજ, આશક કરવાના વખતમાં વૃધ્ધ સ્ત્રીનો મુકાબલો, લોભાય રાજા, દુખીયા કુટુંબમા રેણાક, કમળ વિનાનુ સરોવર, દગાખોર ચાકર, બોલેલુ વચન ન પાળી શકે તે, જુવાન વિધવાના, પાડોસમા રેહવુ તે, નકામુ જુઠું બોલનાર સાથે સ્નેહ, એ દસને પાસલા સમાન જાણી દુર રેહવુ.

[દસનો ત્યાગ કરો.]

નૃપ નિતી ગત ગ્યાન જતી, સ્નેહ હિન છે નાર,

તેજ હિન મોતિ કીસુ, સુર હિન સરદાર. ૬૮
ગાન દિન સ્વર હય ગતી, બાંધવ સપ ન હોય,
બ્રહ્મ શોભિ તપ ધ્યાન ગત, એ દશ તજવા જોય ૬૯

ભાવાર્થ--નિતી વીગરનો રાજા, જ્ઞાન વિગરનો જતી, સ્નેહ વીગરની સ્ત્રી, તેજ વિગરનો મોતિ, સુરાતન વીગરનો સરદાર, સ્વર વીગરનું ગાયન, સપ વીગરના ભાઇ, સતોષ વીગરના શોભિ બ્રહ્મણ, ધ્યાન વીગરનો તપ, એ દશનો ત્યાગ કરવુ દુર્સ્ત છે.

(સતને નકામાં ગણે.)

દાન નથી જે ધન થકી, રીપુ દમે નહિ જોર,
સુણતા ધર્મ ન આચરે, કરતા અતિ બકોર ૭૦
સપ વિનાનુ કુળ કિસુ, દુખિ પ્રજાનો સ્વામ,
વિભચારી નારિ કીસુ, જશ વિણ જીવ્યું નકામ ૭૧

ભાવાર્થ—દાન કઇ શકાય નહી તેવુ ધન, દુશ્મનોની જીત કરી શકે નહી તેવુ બળ, શાસ્ત્ર બોધ શ્રવણ કરતા છતા ઉપદેશ પકડે નહિં તેવુ સાંભળવુ, કુશપીલા કુટબ સાથે દુખના વખતમા મદદ માંગવિ, ઘણી ગરીબને દુખી પ્રજાનો રાજ્ય, વભીચાર કરનારિ સ્ત્રી ઉપરનો પ્યાર, જસ કિર્તિ વીગરનુ જીવતર, એ સાતને નકામા ગણી ત્યાગ કરવુ.

(સાત કૃત્યથી નાસ થાય છે તે ન કરો.)

અતિ ચડે તે પડે અતી, માગે માન ખુવાય,
કામી ખોટ ખાય સદા લોભે કીર્તિ જાય ૭૨
મરે કાયરતો રણ વિશે, નારિ પરઘર વાસ,
કડુઆ વાચ અળખામણો, એ સાતેનો નાસ ૭૩

ભાવાર્થ—હરેક વાતમા અતિસય ચડીને મગત કરવાથી પડવા પણ થાય છે સ્નેહીઓ પાસે વખતો વખત માગવાથી માન જાય છે અતિશય કામંધ થઇ ફરવાથી ખામી લાગે છે અતિ લોભાંધ થવાથી કીર્તિ ઘટે છે જુદ્ધની વખતે કાયર થનાર મરે છે પારકા ઘર ફરવે ભેગનાર સ્ત્રીને મોટો ધકો લાગે છે કડવા બોલો સરવને અનિષ્ટ લાગે છે એ સાત કૃત્ય કરવાથી હાની પોહોચે છે

(અગિયાર પ્રકારથી સર્વ વશ થાય છે.)

ન્યાયે શત્રુ વશ કરો, લોભીને ધન દાય,
પતિ રતુથી વશ રહે, સમભાવિકમા ભય ૭૪
કપટ તજીને મિત્રને, પંડિતને શિર નામ,
પ્રેમે નારિ વસ હુવે, દાહ્યા વાતે કામ ૭૫
રસીયાને ખટ રસ દઇ, મુરખ ગમતી વાંગુ,
સ્વભાવ સારે લોકને, વસકર અવસર જાણ. ૭૬

ભાવાર્થ—શત્રુઓને ન્યાય બતાવીને. લોભિને ધન આપીને. પોતાના પતિને સંસારિક વેહવારનો પ્યાર આપીને, પોતાના ભાઇયો સાથે સંપ રાખિને, વાહાલા મિત્રી-

ઓ વચ્ચે કપટ મેલી દઈને, પડીત પુરૂષોને સર્વાગે નમન કરીને, પ્રીય પત્નીને પ્રેમ બતાવીને, વિવેકીયો પાસે તેમના લાયક વાત કરીને, જીભના સ્વાદને ખટરશ આપીને, મુરખ પાસે તેમનુ ગમતુ બોલીને, અને સર્વ જનોને સારા સ્વભાવ રાખીને, પોતાને કબજે કરિ શકાય છે.

(અગિયાર જણ પોતાના ગુણરૂપ શ્રંગારથી શોભે છે.)

રાજન નિત્યે ગુણી ક્ષમા, લાજે નારિ ધાર,
દપાત પ્રીતે નિત રહે, શિશથી ઘર દ્વાર ૭૭
અલંકાર તનપર ધરે, બુદ્ધિ જન મુખપર વાત,
વાચ શાચમા શોભશે, પ્રતાપિને સાન્ત. ૭૮
જીતેંદ્રી મુનિવર તણુ, દયા ધર્મનુ બિજ;
એ અગીયારે શોભતા, પેરે આભ્રણ રિઝ. ૭૯

ભાવાર્થ—રાજાને નિતીએ ચાલવુ તે શ્રગાર ગણાયછે, ગુણવંત પુરૂસોયે ક્ષમા કરવી તે, કુળવાન સ્ત્રીઓએ લાજમરજાદથી ચાલવું તે, સ્ત્રી પુરૂષના સબધ વચ્ચે પ્રીતીને આધીન થવુ તે, સારા અને મોટા મોહોલના ચોકમા સુપાત્ર પુત્રો ખેલ કરતા હોય તે, શરીર ઊપર સોળ શ્રંગારથી પેહેરવાથી બુદ્ધીજનોના મૂખપરથી ન્યાય નીપુણતા ભરેલા વાયકો નીકળતા હોય તે, વચનમા સત્યબોલવુ તે, પ્રતાપી પુરૂશને શાન્ત થઈ રહેવુ તે, મૂનિ વર્ગને

ઇંદ્રિયો દમન કરવુ તે, ધર્મ કાર્યમા દયા રાખવી તે, એ અગીયાર ગુણ રૂપ શ્રંગાર ધારણ કરવાથીજ મનોરંજક લાગે છે.

ચડે અતિ ઊંચા નરા, તે ફીર પડના જાય,
રવી ગઇંજી નભ મધ્ય થઇ, પશ્ચિમ દિસ સિધાગ ૮૦
હિત શિક્ષા સજ્જન લિયે. લેછે ફેલી ફ્ંદ,
પણ પરમારથ કારણે, કેછે ઉમેદચંદ. ૮૧

(બાર જણની તો હાંશી મશ્કરી બહૂ થાય છે.)

મુનિ કોપે માને દૂખી, હુકમ હીન નર રાય,
હસાય રાજા લોભથી, સ્વર હિન ગાવા જાય ૮૩
ધર્મ હીન પડીત નરા, મત્સર ધર્ગી માય;
નારી તો વભિચારથી, દેણે પરણે જાય ૮૩
રિશાળુ ભિક્ષુક વળી, કરપણ પાસે જાય;
આચારી પરઘર જમે, એ જગ હાંસી ગણાય. ૮૪

ભાવાર્થ—મુનિજનો કોપ કરવાથી, દુખી થવાના વખતમા અભિમાન રાખવાથી, રાજ્યછે પણ હુકમ નહી ચાલવાથી, રાજ્યની ઘણી આવક છતાં લોભ કરવાથી, સારો સ્વર નહી છતા ગાયન કરવાથી, ધર્મ ક્રીયાથી ભ્રષ્ટ થયા છતાં પડીતનો ડોહોળ રાખવાથી, ધર્ગી ગણાતા છતાં અહંકાર કરવાથી, સ્ત્રી ઉંચકુળની છે તેમ છતાં પર પુરૂશો સાથે વભિચાર શેવવાથી, માથે લેણદારોનો કરજ ચ-

ડાહીને સ્ત્રી પરણવાથી, પારકે ઘેર ભિક્ષા માગી ખાવાની ટેવ છે છતા અતી રીસ રાખવાથી, કર્પિ પાસે વાહાલી ચાકરની યાચના કરવાથી, અતિશય આચાર પાળનારે પારકે ઘેર જમવાથી, હાસીને પાત્ર થાય છે તે સમજીને તમે ન કરો !

(આઠ પદાર્થોની મોટાઈ સમજવા જેવી છે.)

ચ ડીથી અન્ય પાપશુ, ભલપણ જેવુ સાર.
લાભ સમો દુખ અવરશુ, મન શુદ્ધ તિરથ સાર ૮૫
સત્ય શિલા તપ અવરશુ, નિંધા સમો શુ મોત,
જસ સમ ભુષણ અવરશું, વિધા સમી શુ ઓથ. ૮૬

ભાવાર્થ—દરેક માણસની બીજાઓ પાસે ચાડી કરવી તેના જેવુ મોહોટુ પાપ નથી. સર્વ પ્રાણીઓ સાથે પોતે ભલપણ રાખવી તેના જેવું બિજુ સાર પદાર્થ નથી અતિશય લોભ રાખવા જેવુ બીજુ એકે દુખ નથી પોતાના મનની મલીનતા મટાડવી તેના જેવુ બીજુ પવિત્ર તિરથ નથી, સત્યસ્વભાવ રાખવા જેવુ બીજુ શ્રેષ્ટ તપ નથી, પોતાની જગતમાં નિંધા થવા જેવું બીજુ એકે મોત નથી, અર્થાત એ જીવતાંજ મૃત્યુ તુલ્ય ગણાય છે જગતમા પોતાની જસ કીર્તી ફેલાઇ રહેલી હોય તેના જેવા બીજા સુશોભિત આભુશણો નથી, વિધા સાસ્ત્રોનો સોધ કરેલું હોય તેના જેવી બીજી મજબુત ઓથ તથા આધાર નથી.

(છ જણનો ઊપાય છે પણ સાતમાનો નથી.)

વાહાણે તરિયે મહોદધિ, દિપક તિમર નાશ;
સર્પ સાંસે પકડિયે, વા વિઝણાથી ઘામ. ૮૭
ગજ અંકુશે વશ હુવે, ઉદ્યમથી દુઃખ જાય;
મુઢ મુરખ સમઝાવવા, મળ્યો ન એક ઉપાય ૮૮

ભાવાર્થ--વાહાણે ચઢીને માહાસાગરનો પાર લઇ શકાય છે, દીવો પ્રગટ કરવાથી અંધકારનો નાશ કરી શકાય છે, જબરને ભયંકર નાગ હોય તો પણ સાણસાથી કબજે કરી શકાય છે, અતિશય ગરમીથી થતો ઘામ સ વિંઝણાની ઝપટ નાખીને મટાડી શકાય છે, તે વખતે વખતના સમયાનું સારે વર્તીને ઉદ્યમ કરીએ તો આવેતી આફતોથી પ્રગટ થએલુ દુઃખીપણુ તે સર્વનું નાશ કરી શકાય છે. વિગેરે દરેક બાબતોને સુધારવા માટે ઇલાજ મળી શકે છે પણ મુઢ મુરખને સમઝાવવાની ખાતર અકરનિસ શાસ્ત્રકારાએ મથન કરી તેમના લાયક ઘટતો ઇલાજ સોધી કાહાડવુ તે ઘણુ મુસિબત ભરેલું છે.

(સ્વર્ગના સુખ મળવા કરતાં અધિક સુખ વિષે)

દાને દરિદ્રી સ્વર્ગ લીએ, સ્વાન્તીથી રાજન;
દયા ધર્મથી જગ જનો, જ્ઞાની ગૈન્ય સુમન ૮૯
જોબન વયમાં તપ કરી, મૃદુ પણે ધિર ધ્યાન;
ઇન્દ્રી રોકે અતિ સુખી, જુવતી પતી સનમાન ૯૦

શેવક નિમકહલાલથી, શિશ ગુરૂ ગુણ ભકત;
પર અવગુણ ઢાકણ થકી સ્વર્ગે લહે જન જગત ૯૧

ભાવાર્થ—અંતઃકરણ પૂર્વક સપતી મુજબ દાન આપનાર મનુષ્ય દરિદ્રી હોય તો પણ સર્વોતકૃષ્ટ સુખ પ્રાપ્ત કરે છે શાન્તી અર્થાત ક્ષમા કરનાર રાજાને, દયા પાળવાથી સર્વ જનોને સુભાસુભ હીતીત ભાષણના પ્રસંગમા મૌન્ય રહેનાર જ્ઞાનીજનોને, યાવન વયથી છકી જવાને બદલે તપ તથા યોગ ક્રિયાઓમા ઉતરી પડનારને, પ્રદ્ધારેથામા ધૈર્યતા પકડી પ્રયત્ન કરનારને, ગર્વ પદાર્થો પર પથરાયલી ઈચ્છા તેને રોકી રાખનારને, કુળવાન સ્ત્રીઓમાંના પતિની મનોવર્તી મુજબ વર્તીને પતિવ્રતા ધર્મને અનુસારે ચાલનારને, નોકરોને અધીપતીની મનોવ્રતી મુજબ સદ વિનય વર્તીને નીમકહલાલ કરી હકમાઈ પ્રકાશ કરનારો શિશ્ય વર્ગ પવિત્ર ગુરૂને યોગ્ય ભક્તિ કરી ગુણોનુ સ્તવન કરનારને સમુદ્રની માફક ગંભિરતા સથે પારના દુરગણો જાણતા છતા બીજાઓ પાસે પ્રકાશ નહી કરનારને આ જગતમા સ્વર્ગ કરતા પણ અધિક વાન્છિતાર્થ સૂખની પ્રાપ્તી થાય છે ને તેમ વર્તવા કોણ વીવેકી ચુકશે.

(પનર જણ પોતાના ગુણ રૂપ શ્રંગારથી) શોભે છે.

સોભે નિસા પુરણ શશી, ગયવર મદઝર હોય;
કુમળા કરજળ કમળથી, નારી શીએળ જોય; ૯૨
વેગ ગતિ તુરગમાં, વિવાહથી ઘર દ્વાર;

કુળ શોભે સુપુત્રથી, ત્રટની જળ ભર સાર. ८3
વ્યાકર્ણે વાણી ભલી. ધરા ભુપની જાણ;
મુખવાચ્યા સત્ય બોલથી, પરિમલ પુષ્પ પ્રમાણ. ८४
સભા ભરી પડીત જને, તરૂવર પત્ર સાહાય,
સારો જગ જગનાથના, ધ્યાન થકી પકાય ८५

ભાવાર્થ—સોળ કળાના પુર્ણ ચદ્રથી રાત્રી, મદઝરવાથી હાથી, રગી બેરંગી કમળના મનહર પૂષ્પો ખીલી રહેવાથી, જળપુરતી સરોવર, શીયળવ્રત પાળવાથી સ્ત્રીઓ, ચચળ ચપળ ને પવન જેવા વેગથી ચાલનાર ઘોડો, વિવાહના ધવળ મગળથી ઘરનુ ઘાર, સુપાત્ર પુત્રોથી પોતાનુ કૂળ, નિરમળ જળના પ્રવહથી સૂશોભીત નદીઓ, વ્યાકર્ણના નિયમોને અનુસર્તી કોમળ વાણી, પૃથ્વી રાજાથી મુખનુ વચન સત્ય બોલવાથી, સર્વ જાતના પુષ્પો સુગધી વાસનાથી, પડીત જનોથી સભા, સર્વ જાતના સુદર વન વાટીકા આગંનના વૃક્ષોપાનથી. તેમજ સારિ દુનીયા પરમેશ્વરના નિર્મળ ધ્યાનથી બિજા શ્રગાર અલંકારો, પેહરવા સિવાય કુદરતી અલંગારોથીજ સુશોભિત લાગે છે.

ઉત્તમ નર ત્યા નહી રહે, વાધે નહી જ્યાં માન;
વર્ષા રૂતુમાં માનસર, હંસ તજે અભિરામ. ८६
મળિને હોઓ સુવાસના એ છે અમૃત કંદ,
જશ મળશે જગમાં ભલો, કેહ છે ઉમેદચદ. ८७
(બાર દૂખરૂપ સમજીને ત્યાગ કરવા)
બ્રાહ્મણ વિપ્ર વૈદક છકો. ભાંડ ભાંડને જોય;
મુંઢ ગુરૂ કયર રણે અશ્વ હડિલો હોય. ८८
નૃપતિ વભિચારી પુરો, દુષ્ટ દિવાનો તાસ;

મિત્ર ઘાતકી ત્યાગીદે, રોગી દેશકો વાસ. ૯૯
કુલટા નિર્લજ નારને પાપિ પુત્રકો મુખ;
ન્યાય લાચીઆં દેખતા, તજીએ જાણી દુઃખ ૧૦૦

ભાવાર્થ—અભાગ્ય બ્રાહ્મણ જેમ જોઈ વીપરીત બોલે સેવાને મદ ચઢવાનિમા છકી ગયેલા વૈદને, શોકાકુળ થયેલા ભાટને, દિનરાશની ખબર નહીં તો સુદ્ધ ધર્મનો મર્મ તો જાણેજ ક્યાંથી એહવા મઢ ગુરૂને યુદ્ધ કરવામા કાયરને, રાક બની ગયેલા હોય એવાનુ વોહોરાવુ. પાછો હઠીને ઉભો રહેતા હોય તેહવા ઘોડાને, વાણિજ્ય કરવામા મસ્ત બની ગયેલા રાજાની રાજધાનીને દુષ્ટ પ્રપંચી દિવાનો-ની હજુરમા ન્યાય કરાવવુ, વહાલો મિત્ર છે તેમ છતાં બુરૂ ચિન્તતો હોય તેહવાને વળી માનને રંધી વાઞ્છનાર્થ મળે તેહવુ છે પરંતુ અતિશય રોગની ઉત્પતી હોય તેવા દેશની રેહઠાણને, કુળઘાતી અને દુરાચાર સેવન કરનાર સ્ત્રીને. ઘાતી કુટુંબ ધર્મે ગુરૂ માતા પિતાથી, વિરૂદ્ધકીર્તી પાપમા પુરી કરનાર પુત્રને, લાંચખોર અમલદારનો મુકાબલો, એ સર્વે ખરેખર દુઃખ દાયક સમજીને ત્યાગ કરવાથી સુખ થાય છે

(આડવાના હોય ત્યાં બિજાની જરૂર રહેતી નથી.

સમતા છે ત્યાં કાચશુ, દુરજન ત્યા શુ નાગ;
રિપુ ક્રોધ સમ અવરશુ, નાત સમીશુ આગ. ૧૦૧
અચુક વિદ્યા સમ ધનકવણ, સ્નેહ સમો શુ રોગ;
સન સમો ભૂષણ કવણ, કવીસમ નહીં નરભોગ. ૧૦૨

ભાવાર્થ—જેણે સમતારૂપ કવચ પેહેરી પોતાનું રક્ષણ કરેલુ છે તેને બીજા કવચ પેહેરવા જરૂર રહેતી નથી જીહા દુરજનો રહેતા હોય તો બિજા સર્પોની દેહશત રાખવા જરૂર નથી,

પોતામા ક્રોધ ઉત્પન્ન થયેલો હોય તો તે સિવાય બિજા ક-ટા શત્રુઓની જરૂર નથી. નાતિલાઓ અને સપરદાહની ખટપટમા પડી જવાથી અહરનીસ અંત:કરણ દહન થતું હોયતો બીજી અગ્નીમા બળી મરવાની જરૂર રેહલી નથી. શિખેલી અને અનુભવ સાથે શ્રાણ કરેલી વિદ્યા સદાય અ-સખળીત અને રગણુતા થઇ રહેલી હોયતો બિજી મેળવે-લી લક્ષ્મીનો દરકાર રેહતો નથી. પ્રાણુથી પ્રીય અને વા-હાલા મનરંજક માયાળુ સ્નેહીયો તેઓના વિયોગથી ઉત્પન્ન થયેલા દુખને લિધે અહરનીસ તનમન દિલગીરી આધીન રેહેતુ હોયતો ત્યાં બિજા રોગોની જરૂર નથી જેણે દેવગુરૂ ધર્મ અને જગતની સર્મ રાખેલી છે તેથ સર્વાંગે સુશોભિત છે, તો તેને બિજા શ્રંગાર અલંકારો પેહરી શોભિત થવા જરૂર નથી, તેવીજ કવિશ્વરો જે કે શુદ્ધ રમ્યતા સાથે કા-વ્ય કળામા કૈશલ્યતા પામી દેવગુરૂ ધર્મના ગાંન તાન કા-વ્ય કવીત છંદ પ્રબધમાં મચિ રહી અમુલ્ય વખત નીર ગમન કરતા હોય તો તેઓને દેસાધપત જેવા ભોગોપભો-ગની દરકાર નથી.

સુખ દુ:ખ વિશે.

દુખ અને સુખકે સદા, સુખ અને દુખ જેમ;
નિસ અંતે રવિ સચરે, રવિ અંત નેમ તેમ ૧૦૩

સદગુણ વિશે.

મૂરખનું ધન દેખનાં, કરે ન સુગુણા રેસ,
વેશાના શ્રૃગારમાં, સતિ ન રાચે લેશ. ૧૦૪

સતસંગ.

સત સંગત ચિતચિત કરિ, હરે કર્મનો મૈલ,
પારસ પર્સે લોહ જ્યું, હોવે કંચન શૈલ્ય ૧૦૫

હઠકદાગ્રહ.

અપલક્ષણ જેહને પડ્યું, દુર વ્યસનીનું જેહ,
આતી ખનાબી જે હુવે, તોય ન મૂકે તેહ. ૧૦૬

(ઉત્યમ.)

ઉત્યમ જનના સંગથી, વધે રંગમા રંગ;
નૃપ તન અતર બાસથી, સભા ઉંગગ અભંગ ૧૦૭

(વૈર ન કરો.)

વૈર કબૂ કીજે નહી, નબળા સબળા સાથ,
વૈર થકી પડતે સમે, કોય ન સાહે હાથ ૧૦૮

(સહૃ મિત્ર.)

પોતાના વૈભવ વિષે, મિત્ર નિજ સમ માન;
રાખે નહીં અંતર કદી, ધરે નહી અભીમાંન. ૧૦૯

(પરોપકાર વિષે.)

પરોપકારી જનજમા, કરે સદા ઉપકાર;

ભલો બૂરો લેખે નહી, કરૂણા અન્તર લાર. ૧૧૦
તરૂવર છાયા આપીને, હરે તાપને થાક;
નિચ ઉચ્ચ લેખે નહિ, સાંન્તી કરે અમાપ. ૧૧૧

(જેહને જેવું ગમ્યું તે.)

જે જેહને પ્રિયે હુવે, તેહના કરે વખાણ.
ભજની વ્યસની પરસ્પર, કરે કૃત્ય પરમાણ ૧૧૨
સારા સાર વિચારતા ઉપજે પર્માનંદ.
ધર્મોદ અવિચળ રહે, કેહ છે ઉમેદચંદ ૧૧૩

(અભીમાનીનાં વચન.)

માંની બોલે આપથી, માંન કરીને જોર;
ડાહાપણ ડાહોળી મન ગણે, બિજા નરકે ઢોર ૧૧૪
ખાવા પિવા પેહેરવા, જાણે શુ એ નિચ;
ડાળે ડાહાપણ વાતમા, વળગ્યો જાણે રીંછ. ૧૧૫
અભિમાંન મિથ્યા કરે, દંભિ મૂરખ લોક;
અણદઠુ દિઠુ લવે, જવી ફૂટલ બોખ. ૧૧૬
બોલ્યુ અણબોલ્યુ કરે, નાહિ ધર્મનો તોલ,
પલટે લાલચ કારણે, જેહના ફૂટલ ઢોલ ૧૧૭
ત્રોડે ચિલા ધર્મના, મોહટપનો લઇ ડોળ.
ધમ સત્ય સમજે નહી, અવળું બકે નિટોળ. ૧૧૮
અસત્યમાં લક્ષ્મી ટળી ભુખ ફરે ઘર માય,
ધમાદે નજરૂં હરિ, અવર નહિ ઉપાય. ૧૧૯

ચોટીયો થઈ ડાગળો, બોલે પક્ષકર વચ;
ન્યાય અન્યય લેખે નહીં, પેટ ભરિ લે લાંચ. ૧૨૦
ખાસા કપડા પેહરતા, બાડે લઇ કા મુલ;
લાજ સર્મ વિણ નહી ખસે, જેહવા આવળ ફુલ. ૧૨૧
કપાળ કુટે પચમા, કપટ સંગ પરપચ;
સત્યા અસત્ય વિપ્રીત કરે, પરભવ ડર નહિં રચ. ૧૨૨
અલોગો દુખે નહી જરા, જો પોતાનુ કયાય,
ભાગ્યા જોડે ચપકથી, સગ્ન ફોડે જાય. ૧૨૩
નાત જાતને ધર્મમા, નહીં કાયદા લેશ;
હિત શિક્ષા દેતા સમે, ઉડે કરિ કલેશ. ૨૪
સેહરિ ગામડિયા વચે, આમ જમીનનો ફેર,
ગામ નવ રહિ શેહેરમા, જોજ્યો ઘેરા ઘેર. ૧૨૫
હજી ગામડે જઇ રહ્યા, ભાર તેહને લાજ,
મહાજન સાથે ચાલતા, લોક મળિને આજ. ૧૨૬
આજ્ઞા રાખે જાળવી, વળી ધર્મની ટેક,
કરતા આદર હર્ષમા, રાખિ મન વિવેક. ૧૨૭
મેલિ મન પોતા પણી, દ્રઢ કર મન વિચાર;
સત્ય જણાશે વાત એ, જુઠું નહીં લગાર. ૧૨૮
ગારે ગઇ તે ગઇ ગઇ, રહિ તે રાખો ટેક;
ધર્મ ન લોપો આપણો, જુદા થઇને છેક. ૧૨૯
ધર્મ જ્ઞાન જો રાખશો, તો ફળશે સુખકંદ;
સ્વારથ પર્માર્થ કથી, કે છે ઉમેદચંદ. ૧૩૦

સમાપ્ત.

ઉત્તમમાં ઉત્તમ.

આજ સુધીમાં પ્રગટ થએલી સર્વે પ્રતોથી શ્રેષ્ઠ.

सामायक प्रतिक्रमण.

અર્થ, વિધિ અને તેત્રીશ બોલના થોકડા સહિત.)

અત્યાર સુધીમાં કોઈ તરફથી પ્રગટ નહીં થએલી એવી સંપૂર્ણ શુદ્ધ પ્રત પ્રગટ કરવામાં આવી છે. તેમાં દરેક શબ્દના ફોડવાર અર્થ-વિધિ બતાવી બનતા સુધી એક પણ ખામી રાખવામાં આવેલ નથી. અનેક જુની પ્રતોનો સંગ્રહ કરી તેપરથી લાંબી મુદત સુધી સંસોધન કરી આ 'સામાયક પ્રતિક્રમણ' ના પુસ્તકને ઉત્તમ બનાવવા બનતો શ્રમ વેઠી પૂરતો નાણાંનો ખર્ચ કરેલો છે મોટા મોટા પંડિત મુનિરાજો પાસે પ્રતો મેળવાવી આ પુસ્તકને દોષ રહિત બનાવવા પુરતી કાળજી રાખી છે એટલુંજ નહિ પણ ઈંગ્લીશ બાઈન્ડના જેવા પચાસ રતલી કાગળમાં બનકદાર આ મોટા ગરોડહાર ટાઈપથી છપાવવામાં આવેલ છે તેમજ પુઠાપણ રંગીન શોભીતી છીંટના અને મજબુત બનાવવામાં આવ્યા છે યાદ રાખવું કે આજ સુધીમાં આવી શુદ્ધ પ્રત એક પણ પ્રગટ થઈ નથી આ એટલા માટે દરેક શ્રાવક બંધુને આ ઉત્તમ પુસ્તક ખરીદવા અમારી વિનંતી છે વળી આજ સુધીમાં બીજી પ્રગટ થએલી કોઈ પણ પ્રત કરતાં અમારા તરફથી બહાર પડેલી પ્રતઉત્તમ

છે, એવી ખાત્રી કરી આપવા અમે બંધાએલા છીએ.

ફક્ત સોળપેજી લગભગ ૨૦૦ પૃષ્ઠ છે, છતાં કિંમત સાગ છીંટના પુંઠાના રૂ૦-૧૨-૦ બાર આના અને પટી-વાળા છીંટના પુંઠાના રૂ૦-૧૦-૦ દશઆના પોસ્ટેજનો ૦-૧-૦ એકઆનો જાદે થશે દશ નકલ રાખનારને એક નકલ ભેટ સામટી ખરીદનારને સારૂ કમીશન આપવામાં આવશે પુસ્તક રોકડી કિંમત મોકલી મંગાવવું અગર વે-લ્યુપેએબલ બુક પાર્સલથી મોકલવામાં આવશે

મજકુર પુસ્તક વઢવાણ, મુળી, સાયલા, ચુડા, બોટાદ, વાગનગામ, ભાવનગર, જેતપુર, ધોરાજી, જુનાગઢ, જામ-નગર, અમદાવાદ, સુરત, રાજકોટ, માંડવી, અંજાર અને ભુજમાં લોંકાગચ્છના ઉપાશ્રયના મુખ્ય અગ્રેસરો પાસેથી પણ મળશે વધારે ખુલાસા માટે નિચેના શિરનામે લખવું

લી૦ શેવક.

શ્રાવક લેહેરચંદ દીપચંદ તલસાણિયા.

લીંબડી-કાઠિયાવાડ.

વિદ્વાન પુરૂષોએ વખાણેલું.

"નાસિક અને વર્તમાન તત્વ સંગ્રહ."

(मासिक चोपानीयुं.)

રા. રા. કૃષ્ણલાલ ગોવિંદલાલ મેહેતા આબાવાડ પ્રાંતના ડેપ્યુટી એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેકટર સાહેબ લખે છે કે* * * * *

આ ચોપાનિયું એક ઉત્તમ જ્ઞાન વર્ધક સાધન રૂપ થશે તેમાં વિષયની ચુંટણી એવી સરસ રીતે કરવામાં આવી છે કે રાજકીય સંસારીયા સ્થાનિક ખબરો મેળવવાની ઇન્તેજારી ધરાવનાર દરેક સખ્સને તેમાંથી રૂચતી બાબતો મળી શકે છે વળી એ ખબરો જુદા જુદા ઉત્તમ વર્ગના ગુજરાતી અને અંગ્રેજી વર્તમાન પત્રો વગેરેમાંથી દોહન કરેલી જણાય છે તે અધિક પ્રસંસા પાત્ર છે. બેશક આવા એક માસિકની ગુજરાતી ભાષામાં જરૂર હતી અને એ જરૂર ઉત્સાહી અને મેહેનતુ મી. મગનલાલે પુરી પાડી છે, તે આનંદ જનક છે. ઉપયોગી ખબરોના દોહન સાથે તેનું મોટું કદ તથા છપાઈ કાગળ વગેરે સાથે વિચાર કરતા તેની કિંમત બહુ થોડી છે આશા છે કે ગુજર સાક્ષર વર્ગ તથા અન્ય સામાન્ય વર્ગ તરફથી પુરતો આશ્રય મળશે* * * * * *

સિવાય—કવીશ્વર દલપતરામ ડાહ્યાભાઇ, કચ્છના માજી ડેપ્યુટી એજ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેકટર રા. સા. દલપતરામ

પ્રાણજીવન, ઇડરના માજી દિવાન રા. બા. સવાઈલાલ ભા-
ઇ, વગેરે વિદ્વાન વર્ગોએ ઉત્તમ અભિપ્રાયો આપેલા છે.

સદરહુ ચોપાનીયામાં હિંદુસ્તાનની અંદર નિકળતા સઘના સારા ન્યુસપેપરનો સાર ખેંચવામાં આવે છે. તેમાં ઘણા અગત્યના તત્વદાર લખાણો લેવામાં આવે છે. સિવાય અસર કારક અને મનોરંજક વાર્તાપણ દાખલ કરવામાં છે. આ ચોપાનીયું ખરીદવાથી ઘણું કરીને હિંદમાં નિકળતા સઘળા ન્યુસપેપરની ગરજ ઘણા ટુંકા ખર્ચમાં સરે છે. તેનું કદ મોટા ૩૨ પૃષ્ટનું હોવા છતાં વાર્ષિક કિંમત ટપાલ ખર્ચ શુદ્ધા માત્ર એકજ રૂપિયો રાખવામાં આવી છે. યાદ રાખવું કે આવું મોટું આટલી હલકી કિંમતનું એક પણ ગુજરાતી ચોપાનીયું આજ સુધીમા બહાર પડેલું નથી. વિશેષ ખાત્રી માટે એક નકલ નમુના તરીકે મંગાવી નજરે કરવા અરજ છે. નિચેના શિરનામે લખવું.

મગનલાલ ઝવેરચંદ શાહ,

અધિપતિ--માસિક અને વર્તમાન તત્વ સંગ્રહ.

લીંબડી--કાઠિયાવાડ.

